

STRIP
SCHRIFT

MATTHIAS GIESEN GHOST WORLD STRIPDAGEN HAARLEM

343 - JAARGANG 34 NUMMER 6 - 'S WERELDS OUDSTE STRIPINFORMATIEBLAD - VERSCHIJNT 10x PER JAAR

Hij werd nog nèt voor zijn dood begrepen.

t/m 18 juni

Expositie Jeff Broeckx, Roodskelder Belfort, Sluis, info: (+31)(0)117-461700.

t/m 1 september

Expositie 'Yrrah: zwart bloed', over cartoonist Harry Lammertink, Kunsthal, Museumpark, Westzeedijk 341, Rotterdam, info: (+31)(0)10-4400301, of via de site www.kunsth.nl

t/m 15 september

Expositie '50 jaar Johan en Pirrewiet. Peyo's heldendicht', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 10, Brussel, info: (+32)(0)2-2191980.

t/m 29 september

Expositie 'Samurai: realiteit en fantasie', met Oosters werk van Stan Sakai en Marc Michetz, De Japanse Toren van het Jubelparkmuseum, Jubelpark 10, Brussel, België, info: (+32)(0)2-7337735, of via de site www.kmkg-mrah.be

t/m 27 oktober

Expositie 'Asterix en Europa', Keulsepoort 5, Limburgs Museum, Venlo, info: (+31)(0)77-3522112, of via de site www.limburgsmuseum.nl/asterix/asterixstart.htm

t/m 31 december

Expositie '50 jaar Donald Duck Weekblad', TV Toys, Wilhelminalweg 21, Dieren, info: (+31)(0)313-490888, of via de site www.tvtoys.nl

1 en 2 juni

Stripdagen, Haarlem, info: via de site www.stripdagenhaarlem.nl

2 juni

7^e Mercatorstripbeurs, Gemeenteschool Kruike, Bazelstraat, Kruike, België, info: (+32)(0)486-744899, of via de site www.geocities.com/mercatorstripbeurs.htm

7 juni t/m 4 oktober

Expositie Paulus de Boskabouter, 't Behouden Huys, Commandeursstraat 30-32, West-Terschelling, info: (+31)(0)562-442389.

16 juni

5^e Stripbeurs, Gemeentelijke Sporthal 'GITOK', Vogelenzangstraat, Kalmthout, België, info: (+32)(0)3-6666783, of via e-mail: stripkalmthout@hotmail.com

2 juli t/m 29 september

Expositie 'Stripverhalen en de geschiedenis van Vlaanderen', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 10, Brussel, info: (+32)(0)2-2191980.

13 juli t/m 6 augustus

Stripfestival, Middelkerke, België, info: (+32)(0)495-205673.

17 augustus

4^e Kamper Stripspektakel, Promenade/Oudestraat, Kampen, info: (+31)(0)38-3313500, of via de site www.vvkampen.nl

31 augustus en 1 september

17^e Brabant Stripspektakel, Zaal Valkencourt, Pastoor Herkendsdreef 15, Valkenswaard, info: (+32)(0)11-661473, of via de site www.stripspektakel.cjb.net

8 september

2^e Mechelse Stripbeurs, Cultureel Centrum Antoon Spinoy, onder de Sint Romboutstoren, Mechelen, België, info via de site www.comic-strips.com

14 en 15 september

Stripdagen Den Bosch, Brabantshallen, 's-Hertogenbosch.

19 september 2002 t/m 26 januari 2003

Expositie 'De Timmers 50 jaar? 500.000 jaar!', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 10, Brussel, info: (+32)(0)2-2191980.

28 en 29 september

Cartoon World 2002 (met als onderdelen: Het Stripfestijn en AnimOtion), Rijnhal, Arnhem, info: (+31)(0)313-479592, of via de site www.stripfestijn.nl

13 t/m 17 november

Holland Animation Film Festival, Hoogt 4, Utrecht, info: (+31)(0)30-2331733, of via de site www.awn.com/haff

21 januari t/m 18 mei 2003

Expositie 'Retrospectieve Hermann', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 10, Brussel, info: (+32)(0)2-2191980.

Toonder

Al weer enkele maanden geleden ontsloegen de Disney Studio's enkele honderden tekenaars. Ze waren overbodig geworden door het automatiseren van de tekenfilmproductie. Een computer schiet nu eenmaal sneller op dan zo'n jodocus met een potlood in zijn hand. Raakt nooit aan de alcohol verslaafd, kent een werkdag van 24 uur en zal zich nimmer bij zijn baas beklaagen over de slechte kwaliteit die hij moet opleveren. Een legbatterij voor urenvulling op de kinderkanalen van de tv. Full animation is dood, leve de ronddraaiende computerachtergronden.

'Zeg, wat vinden jullie daar nu van?' zo belde ik de redactie van Stripschrift. 'Zitten daar niet een paar goede lui bij die bij de Toonder Studio's aan de slag kunnen?'

'Nee, zeker weten. Die zijn zelf bijna failliet' was het alleszeggende commentaar.

'En jij bent ook bijna werkloos' zei het redactiewonder cryptisch.

'Hoezo? Klachten?'

'Nee, maar we zijn midden in het seizoen even van uitgever aan het wisselen. En voor zover ik begrijp wil de nieuwe uitgever, de Stichting Uitgeverij Stripstift, jou wellicht ter discussie stellen.'

'Dat moet dat stichtingsbestuur zelf weten, ik zie wel, er zijn gewichtiger zaken. Want hoe zit dat met de archieven van Toonder. Gaan die mee in het faillissement?'

'Nee, de oude Toonder heeft wat weten te redden, horen wij in het circuit.'

'Oh, mooi. Ik zag op tv dat hij net negentig is geworden en in zijn geboortestad Rotterdam op het gemeentehuis is ontvangen.

Wat een feest daar in Rotterdam voor die man. Al die bloemen voor hem. Dat begint ergens op te lijken. Het bordes van het gemeentehuis lag vol.'

'Uh, Ben, die bloemen waren voor Pim. De vermoordde Pim Fortuyn. Toonder is geheel niet opgefallen in Rotterdam. Dat is stilletjes afgewerkt.'

Gatver. Elke keer weer wordt de nestor van de literaire strip afge-

scheept. Ontvangst in een klein zaaltje, beetje tv-journaalcamera's erbij. Maar verder ho maar. Er kan nog geen klein literair prijsje af. Geen minister die daar even op let. De Nederlandse spraak zit vol met zijn taal. Van Dale is een deel dikker geworden door die man. En op school is het naast Bordewijk, Mulisch, Reve en ander aftands spul verplichte kost voor de studiehuis-kanten. Bovendien woont hij weer hier. Hij wacht nu al dertig jaar op de Huygens- of P.C. Hooftprijs. Of moet hij daarvoor eerst nog zes romans en drie oud-hollandse dichtbundels volkalken? Zodat 'het volledige oeuvre een breed karakter krijgt waarin de jury voldoende draagvlak ziet voor een unanieme beslissing ten faveure van Marten Toonder'. U hoort de jury-prietpraat al worden voorgelezen bij de uitreiking.

Ik maak me er nu, tien jaar na dato, weer een keer druk over op deze plaats. En dan wacht ik weer tien jaar. Want reken maar dat de oude Toonder er nog is als hij honderd wordt. Hij wil die literaire cup met de grote oren feestelijk rondzeulen.

En, wees eens eerlijk, kent u het werk van de laatste winnaar van de P.C. Hooftprijs? Weet u eigenlijk wel wie het was? Nou dan!

Dus vrienden, krachten bundelen. Jan Wolkers, weet ik, wil de stille lobbykar wel trekken. En, Amsterdam, hier ligt een gouden kans om Rotterdam te overtreffen. Zullen we?

Ben Bits

FOTO ALEXANDRA VERBURG

Van de uitgever

Jaargang 34 juni 2002 nummer 6 (343)

Versijnt 10 maal per jaar
Stripschrift wordt samengesteld door een
onafhankelijke redactie in opdracht van Het Stripschap
De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs

Redactie

Arco van Os, Rik Sanders, Harry Wibier

Medewerkenden

Olav Beemer, Ben Bits, Ruud Booms, Esther Captain,
José Diesveld, Erik van der Hoeven, Robin Kerkhof,
Teus de Kruijf, Just de Leeuwe, Willard Mans, Jeroen Mirck,
Hans Moors, Hans Pols, Daniel Puch, Rinie van Rijsingen,
Ed van Schuylenburg, Alexandra Verburg, Rudy Vrooman,
André Wijntjes, Hennie van der Zouw

Redactie-adres

Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
Telefoon: 010 - 220 10 63, telefax: 010 - 421 06 08
E-mail: redactie@stripschrift.nl
Website: www.stripschrift.nl

Uitgever

Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
E-mail: uitgever@stripschrift.nl

Abonnementen

Abonnementen-administratie Stripschrift
t.a.v. Willem Naber
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
Telefoon: 026 - 339 20 85, telefax: 026 - 339 20 86
E-mail: administratie@stripschrift.nl
Een abonnement omvat 10 nummers
Nederland €37,50
België €40,00
Overige landen €50,00
Leden van Het Stripschap €1,25 korting
Maak het juiste bedrag over op
bankrekening 48.03.56.777
ten name van A. van Os, Rotterdam
Opzeggingen alléén schriftelijk en uiterlijk twee
maanden voor het aflopen van een abonnementsjaar
Foreign subscriptions on request

Reprorecht

Het overnemen, evenals het vermenigvuldigen van
artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na
schriftelijke toestemming van de redactie

Advertenties

Voor de opgave van advertenties en het opvragen van
de tarieven kunt u contact opnemen met:
Redactie Stripschrift
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
Telefoon: 010 - 220 10 63, telefax: 010 - 421 06 08
E-mail: adverteren@stripschrift.nl

Druk

Drukpartners, Amsterdam

Distributie

Het Raadsel, Amsterdam-Antwerpen

Omslag

Matthias Giesen

ISSN 0165-845X

Met ingang van dit nummer van Stripschrift zal het tijdschrift in opdracht van Het Stripschap worden uitgegeven door de Stichting Uitgeverij Stripstift.

Het Stripschap heeft - om het uiterst gezonde tijdschrift ook in de toekomst een goed bestaan te garanderen - besloten de titel onder te brengen bij deze Rotterdamse stichting. Ook de abonnementen-administratie en de voorraden (back issues en dergelijke) zijn inmiddels overgedragen.

Stripstift heeft daarmee alle verplichtingen van Het Stripschap aan haar abonnees met ingang van Stripschrift 343 overgenomen. Wij wijzen u er op, dat u zich vanaf heden voor alle zakelijke communicatie over Stripschrift moet wenden tot de stichting.

Het Stripschap en de Stichting Uitgeverij Stripstift zijn er van overtuigd dat door deze stap een verdere professionalisering van Stripschrift is gewaarborgd en wensen elkaar met deze samenwerking alle succes van de stripwereld toe!

Bestuur Het Stripschap
Bestuur Stichting Uitgeverij Stripstift

Inhoud

- 2 **AGENDA**
- 2 **BITS & PIECES** Ben Bits
- 4 **MATTHIAS GIESEN** Erik van der Hoeven
- 8 **GHOST WORLD** Jeroen Mirck
- 11 **DONALD DUCK 50 JAAR**
- 12 **JOOST POLLMANN** Jeroen Mirck
- 16 **INA VAN ZYL** Erik van der Hoeven
- 18 **WWW.STRIPSTER.NL** Robin Kerkhof
- 20 **CHINAMAN** Hans Moors
- 21 **LAND IN ZICHT** Daniel Puch
- 22 **BOEKEN**
- 28 **ACTUALITEITEN**
- 33 **BRIEVEN**
- 34 **STARS & STRIPS** Olav Beemer

Invallen komen vanzelf.

Het uitwerken van een grap is zwaar werk. De tekst is zeker zo belangrijk als het plaatje. Over een tekening doet hij wel een dag, omdat hij zoveel weer uitgumt.

Eén cartoon per week is dan al heel wat. Want er is nog zoveel ander leuks te doen, vindt Matthias Giesen.

Matthias

‘Eén poppetje per week is meer dan voldoende’

Bij het grote publiek is Matthias Giesen (Beverwijk, 1968) bekend door zijn droogkomische cartoons uit de advertenties van de belastingdienst in 2000. Een jaar lang trokken zijn poppetjes in dagbladen, tijdschriften en op posters de aandacht voor het nieuwe belastingstelsel. Soms kreeg hij zelf een onbehaaglijk gevoel als hij in een bushokje tegen zijn eigen tekening aankeek. Met de bundeling door de belastingdienst op A3-formaat van de cartoons in een boekwerk voelt Giesen zich ook niet op zijn gemak. ‘Cartoons in een boekje moet je op een klein formaat afdrucken, zodat je kunt bladeren.’ De campagne voor het belastingstelsel ziet hij als een wat uit de hand gelopen klus. ‘Het was echt een kanjer van een opdracht.’ In de advertentie werd telkens één tekening gebruikt. Voor het zover was werden er vaak vijf of zes

schetsen heen en weer gestuurd. ‘Ik hoorde dat ze werden losgelaten op een testpubliek. Soms konden die erom glimlachen, andere vonden ze onbegrijpelijk.’ Uiteindelijk moest de belastingdienst de tekening altijd goedkeuren. ‘Er speelden gevoeligheden mee waar ik nog nooit van gehoord had. Het was nogal gauw tegen het zere been. Je hoefde maar een oudere vrouw af te beelden of ze riepen dat het niet kon omdat je senioren bespottelijk maakte.’

Het was constant doorbijten. Eén keer haakte hij bijna af. ‘Ik ging toch door, vanwege een soort ouderwets plichtsbesef dat als je ja hebt gezegd je de klus ook afmaakt.’

Sketch

Een cartoon begint voor hem met een inval. Hij denkt er over na, gaat een eindje fietsen,

loopt wat rond in huis of in de stad. Tijdens de afwas of net voor hij in slaap valt, krijgt hij ook vaak goede ideeën. ‘Op de een of andere manier concentreer ik me altijd op iets net naast het onderwerp waarover ik wil tekenen. Dat gaat vanzelf. Dat is de aard van het beestje.’

Als de grap hem voldoende aanspreekt werkt hij zo’n inval verder uit. Eerst met potlood, dan met een pennetje. Het liefst tekent Giesen anonieme figuurtjes in gekke situaties. Vaak werkt hij met clichés als ‘het beest’ of ‘de geleerde’. Hij begint met een neusje, dan een paar oogjes. Daarmee krijgt een poppetje een bepaalde blik. ‘Een cartoon is eigenlijk een kleine sketch. Ik probeer een gedachtegang neer te zetten. Met een andere tekst geef je een cartoon een andere wending.’

Als een cartoon af is kan hij tegenvallen, an-

Die zevenmijlslaarzen, vallen die fiscaal gezien onder reiskosten?

De beslissing van de kapitein van de Enterprise om voortaan met de bus te gaan was niet onomstreden.

Giesen

door
**ERIK VAN DER
HOEVEN**

Het nieuwe belastingstelsel in cartoons.

Boven, Zelfportret.

Links, Het nieuwe belastingstelsel in cartoons.

Linksonder, Twee cartoons uit dit boek over voorlopige teruggaaf van aftrekposten en met bus en trein naar het werk.

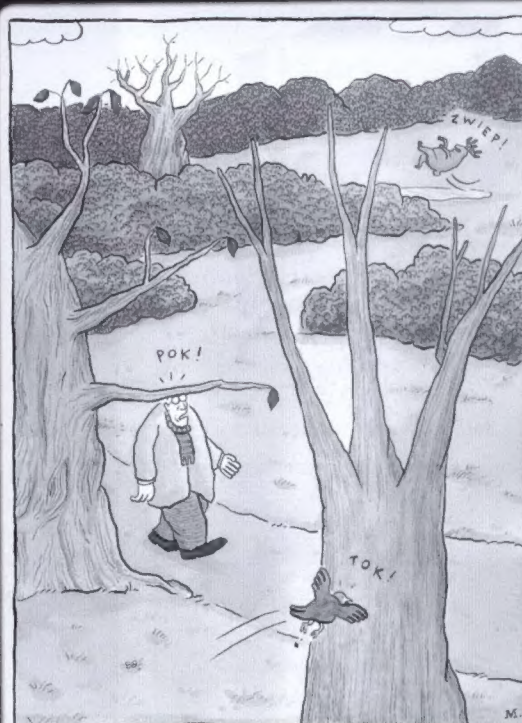
Middenonder, Een door de belastingdienst afgekeurde cartoon.

Rechtsonder, Een met de natuur uit het blad voor Natuur en Milieu.

dere blijken een jaar later nog leuk. Voor Giesen doet dat er niet veel meer toe: 'De volgende is altijd de interessantste'.

Zijn cartoons hebben iets tijdloos. Mensen die ze voor het eerst zien denken vaak aan de jaren vijftig. Dat beschouwt hij als een compliment. Met moderne snelle stripverhalen of animatiefilmpjes heeft hij niet zoveel. *Ren & Stimpie* vormt de uitzondering, vanwege de idiote in-

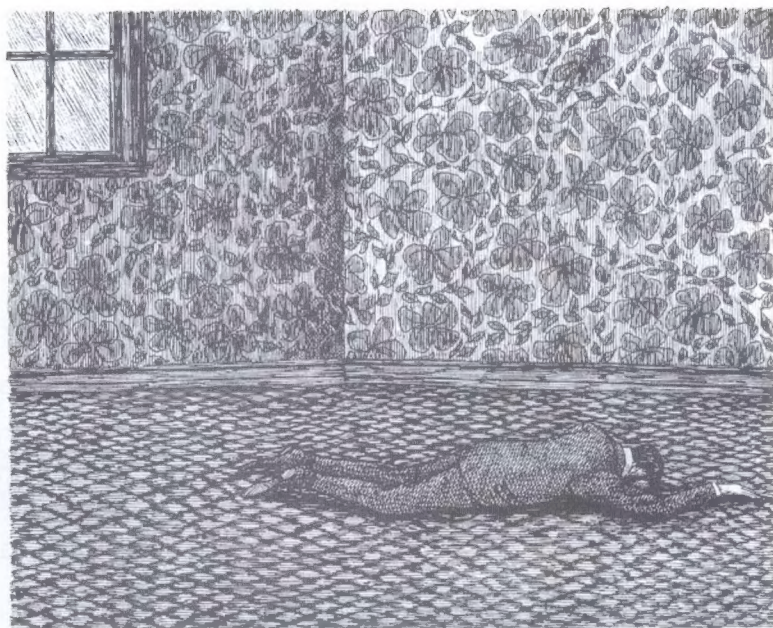
Maar als we ons nu als partners inschrijven... Over mijn *zij*! ... Maar moeder, fiscaal gezien is dat aantrekkelijk... Nee, nee, ik wil het niet hebben!

Zo'n zeldzaam moment waarop je je één voelt met de natuur.

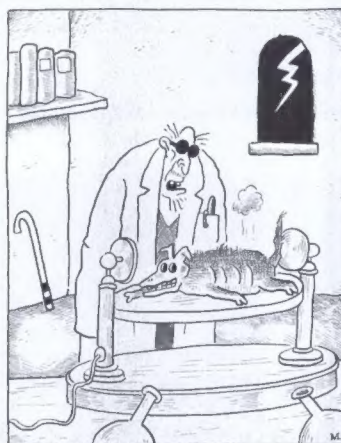
De Eiffelklont

Een tekening van Edward Gorey, wiens werk Giesen erg waardeert.

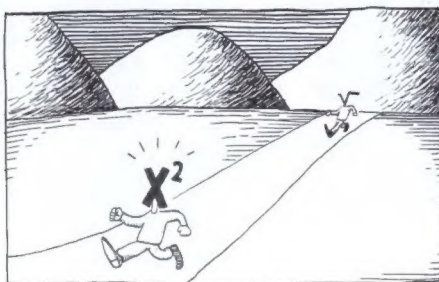

Van beide bovenstaande cartoons De Eiffelklont en Intelligente boerenwijsheid weet Giesen niet meer waarin ze verschenen zijn.

— Tss! En de verkoper zei nog dat-ie zo goed geleide!

De geleidehond verscheen in Sjosji.

Cover van You must be joking! met drie cartoons hieruit.

vallen. 'Ik hou meer van klassieke strips als *Suske en Wiske*, *Asterix* en *Lucky Luke*, de slapstick van *Laurel & Hardy* of de eerste Disney-filmpjes waarin alles danst en wiebelt.'

Kunst

Of hij kunst maakt? Giesen kijkt wat meewarig, neemt een trek van zijn sigaar en richt een vragende blik naar het plafond. 'Eigenlijk kan ik maar één poppetje tekenen. Dat figuurtje is een vehikel. Hij is met de jaren wel wat aangekomen. Met wat dikkere lippen en meer krullen wordt het een vrouwtje.'

Om echt te leren tekenen ging hij naar de Kunst-academie in Rotterdam. 'Ik kocht mijn eerste setje olieverf, je moet toch werk laten zien. Dat schilderen beviel me wel. Maar in ieder geval wilde ik leren tekenen, een mooi portret kunnen maken en een goed skelet uit mijn hoofd op papier weten te krijgen. Als het niet lijkt scheuren ze mijn tekening kapot, dacht ik. Het was niet zo streng als ik gehoopt had. Het ging ze meer om de uitwerking van je eigen artistieke ideeën.' Of hij beter leerde tekenen laat hij in het midden, maar Giesen werd gediplomeerd kunstenaar. In zijn studententijd tekende en schreef hij samen met kleinkunstenaar **Kees Torn**. Ze schreven tekstjes bij elkaars tekeningen, gingen naar de Copyrette en maakten boekjes in oplages van vijftig stuks. Kees koos voor het cabaret. 'Gelukkig maar, hij tekende veel beter dan ik.' Met Torn, die in 1998 de Annie M.G. Schmidt prijs won, maakt hij samen de pagina *Rooksignalen* in het *Tabaksblad*. Torn maakt een tekstje en Giesen een tekening. 'Ik rook graag goede sigaren en Kees rookt ook veel, dus waarom niet, dachten we.'

Strips

In zijn Rotterdamse tijd kwam Giesen via via ook in contact met het groepje tekenaars rond *Zone 5300*. Hij maakte ooit een cover voor het blad. 'Zulke dingen moeten wel leuk blijven. Als ze gaan roepen dat ik iets moet doen, hou ik de

Filosofen onder elkaar

Cartoon verschenen in de *Haagse Courant*.

Paris, 1902. De nu vergeten Eben Wagerle creëert nog vóór Picasso het eerste abstracte schilderij, dankzij de oude "je veter is los" - truc.

Cartoon verschenen in de *Haagse Courant*.

boot juist af.' Toen hij verhuisde naar Den Haag stopte het contact. Op stripbeurzen heeft hij altijd de neiging om weg te lopen, de frisse lucht in. 'Haarlem vind ik wel leuk, dat is een stad met mooie steegjes waar je kunt slenteren.' Wat er op stripgebied gebeurt houdt hij niet bij. In stripwinkels moet je van die 'vreselijke plastic mapjes' open maken voor je kunt zien wat het is. Het zou wel makkelijk zijn als ze in boekwinkels, die hij wel vaak binnenloopt, een stripafdeling zouden hebben.

Tekenaars volgt Giesen voorzover ze verschijnen in de kranten en tijdschriften die hij leest. De langere verhalen van *Cowboy Henk* van Kamagurka in *Humo* vond hij 'hilarisch' toen hij ze voor het eerst zag. De absurde rauwe humor van *Gumbah* spreekt hem bijzonder aan en *Djanko*, die dagelijks in het *Rotterdams Dagblad* tekenen vindt hij heel aardig. Bewondering heeft hij voor **Edward Gorey** (1925-2000), de Amerikaanse auteur-illustrator die bekend is vanwege zijn macabere taferelen en zijn getekende alfabet. Vooral de manier waarop die zijn prenten arceert, zoals in de reeks *Amphigorey*-boeken, fascineert Giesen.

Glimlach of frons

Giesen verhuisde naar Den Haag en later naar Eindhoven. Het aantal opdrachtgevers groeide zonder dat hij er veel moeite voor deed. De eerste contacten lopen via Comic House. Deze agent neemt ook de zakelijke besprekingen met de opdrachtgever voor zijn rekening. Giesen werkt voor een scala aan opdrachtgevers. Hij tekende een poosje voor het jongensblad *Webber*, tot de hoofdredacteur opstapte. Voor de *NCRV-gids* maakt hij elke week een tekening die iets met film of televisie te maken heeft. In het blad van Natuur en Milieu is het thema 'iets met beestjes'. Voor *HP/De Tijd* illustreert hij artikelen over uiteenlopende onderwerpen. 'Als zo'n tijdschrift belt dat ze je willen hebben: dat is echt feest.'

Hij is tevreden als mensen reageren met een

glimlach, of zelfs met een frons. Als het beeld maar even blijft hangen. 'Je hebt mensen die er absoluut niets van begrijpen. Die denken dat ik expres saai en melig wil doen. Iemand anders knipt een cartoon uit en hangt hem boven zijn bed. Daarvan zijn er niet zoveel. Eigenlijk heb ik dat maar één keer van iemand gehoord.' Mensen iets meegeven om te overdenken, wil hij niet. 'Ik heb nooit het idee gehad dat ik de wereld kan verbeteren. Opland begreep ik nooit, want ik volg de politiek niet. En wie weet over vijf jaar nog wie **Cor Boonstra** was? Ik nu al niet.'

Lui

Van Matthias Giesen is een aantal boekjes met cartoons verschenen. Ze zijn herkenbaar aan zijn poppetjes, maar vooral aan de absurde niet kwaadaardige humor. Het zijn meest bundelingen van cartoons die eerder in kranten of tijdschriften zijn verschenen. 'Ik doe een dag over een tekening. Als ik twee weken niks weet, komt er ook niks op papier.' Elke dag een tekening voor de krant lijkt hem titanenwerk en niets voor hem. Ook langere verhalen liggen hem niet. Bij verhalen gaat het om continuïteit. Hij vindt het moeilijk steeds precies hetzelfde poppetje te tekenen. Maar lezers zien het en denken 'hé, dat klopt niet', als de neus op het volgende plaatje groter is. Voor de *Pincetreeks* (een serie kleine strips), waarbij **Peter de Wit** aan allerlei tekenaars vroeg een aflevering te maken, maakte Giesen bij uitzondering een verhaaltje. Hij ziet het als een voorlopig laatste poging een strip te maken. 'Ik ben nogal lui, hou er van om andere dingen te doen naast mijn werk. beetje fietsen, door de stad slenteren. Eigenlijk doe ik nu nog hetzelfde als in mijn studententijd. Het heeft alleen professioneler vormen aangenomen. Er is een publiek voor en ik kan er van eten. Als het werk gedaan is ga ik voor mezelf gekke poppetjes tekenen, grappen verzinnen. Dat is pure lol en levert waarschijnlijk de beste resultaten.'

Schets voor bovenstaande cartoon.

Bibliografie

- *Boer Jermen. Een patholoog-anatoom in hart en nieren* (Monguzzi, 1990, uitverkocht)
- *You must be joking*, een cartoonbundel met Kees Torn (Eigen beheer, 1993, uitverkocht).
- *Incompleet werk* (Monguzzi, 1995, uitverkocht)
- *De terugkeer van de flauwe grap* (Monguzzi, 1996)
- *Gekke ventjes*, met cartoons van Giesen en liedteksten en light verse van Kees Torn (Novella, 1996)
- *Gordijnen voor beginners* (Sherpa, 1998)
- *Romantiek en wetenschap* (De Plaatjesmaker, 1999)
- *Het Ultieme Terugblik*, een ingeblikte cd in samenwerking met Mike Boddé, Frank van Pamel en Kees Torn (Klick/Quintessence, 1999)
- *Het nieuwe belastingstelsel in cartoons* (Comic House, 2000, niet in de handel verkrijgbaar)

Vaak stelt de verfilming van een meesterlijk boek teleur. Zo niet *Ghost World*. Samen met regisseur Terry Zwigoff (bekend van de documentaire *Crumb*) bewerkte stripmaker Daniel Clowes zijn veel-geprezen graphic novel tot een sterk afwijkend filmscenario. De film wordt vertoond tijdens de Stripedagen Haarlem.

Het stripalbum *Ghost World* betekende de grote doorbraak voor de Amerikaanse underground-tekenaar Daniel Clowes. De cynische vertelling over het lege bestaan van de tegendraadse tienermeiden Enid Coleslaw en Rebecca Doppelmeyer werd in 1998 overladen met lovende kritieken en stripprijzen. Het duurde niet lang tot filmmaatschappij United Artists de filmrechten kocht.

Het project kwam terecht op het bordje van regisseur Terry Zwigoff, die in 1994 als documentairemaker was doorgebroken met *Crumb*, het indringende portret van Robert Crumb en diens knettergekke broers. Een logische keuze, maar ook een gewaagde. Zwigoff mocht dan een echte stripliefhebber zijn, maar had nog nooit een speelfilm gemaakt. Bovendien stond hij te boek als een eigengereid persoon.

Geen compromis

Er was een nog groter obstakel: het verhaal van *Ghost World* zelf, dat bol staat van naargeestigheid en grove dialogen. Zwigoff betrok Clowes bij de voorbereiding en samen togen de heren langs de vele filmstudio's van Hollywood. De ene na de andere afwijzing volgde, want de twee kunstenaars weigerden compromissen te sluiten. Dus géén happy end, dus géén ster als Alicia Silverstone in de hoofdrol en dus géén censuur op de schunnige tienertaal. Dergelijke knievallen zouden immers de eigenheid van het sombere verhaal geheel teniet doen.

Zwigoff laat

Clowes zou later verzuchten geschokt te zijn door de platheid en middelmatigheid van Hollywood. Gelukkig voor hem was er één uitzondering: Mr. Mudd, het productiebedrijfje van acteur John Malkovich, dat de wensen van Zwigoff en Clowes inwilligde. Dat resulteerde in een droomcast, met Thora Birch (de opstandige dochter uit *American Beauty*) als Enid, Scarlett Johansson (het paardenmeisje uit *The Horse Whisperer*) als Rebecca en super-loser Steve Buscemi (*Reservoir Dogs*, *The Big Lebowski*) als de sukkel Seymour. Beide actrices lijken zo goed op hun stripkarakters, dat onwetenden zouden kunnen gaan denken dat de film er eerder was dan het boek.

Daniel Clowes bewerkt eigen 'graphic novel' tot ijzersterk filmscript

gestructureerde opzet dan het in fragmentarische hoofdstukken opgedeelde boek. Clowes schreef de rol van Seymour met acteur Buscemi voor ogen. Gelukkig weigerde deze de rol niet.

Statige shots

Het zwaar bevochten eindresultaat kan de toets der kritiek moeiteloos doorstaan. Zwigoff weet de geestdodende sfeer van het oorspronkelijke stripboek prachtig te vertalen in bewegende beelden, want zijn statige shots blijken al even kil als de klinische lijnvoering waarvan Clowes zich bedient. Toch is de film in sommige opzichten frivoler dan de strip. Zo zoomt Zwigoff veel verder uit dan Clowes doet op papier (waar

door

JEROEN MIRCK

de close-ups overheersen) en is de gifgroene steunkleur van de strip natuurlijk overboord gezet, al blijven de beelden nog altijd zeer stemmig. Een unieke bonus is de filmmuziek, die de sullige hobby van Seymour ten volste uitlicht: krakende 78-toerenplaten met oude blues en ragtime. Leuk insidersgrapje: wanneer Enid op een rommelmarkt door de platencollectie van Seymour struint, trekt ze een elpee tevoorschijn van *The Cheap Suit Serenaders*, het ensemble van Robert Crumb.

Slaafse adaptatie

Verwacht overigens niet een slaafse filmadaptatie van het stripboek *Ghost World*, want Clowes heeft een compleet nieuw script geschreven. Daarbij lijkt het erop dat de belangrijke rol van 'nieuwkomer' Seymour ten koste is gegaan van Rebecca. Tegen het eind van de film raakt zij een beetje uit beeld. De meer uitgesproken Enid bleek voor Clowes en Zwigoff vermoedelijk een betere hoofdrolspeelster dan haar onzekere vriendin. Zo sneuvelde de scène waarin Rebecca de nacht doorbrengt met het sulletje Josh en maken we in een eerder stadium kennis met de naïeve vader van Enid, die haar stimuleert om een toelatingscursus voor de kunstacademie te doen. Deze cursus (inclusief hysterische kunstdocente) groeit uiteindelijk

Ghost World herleven

Wie de strip er overigens op na slaat, zal de figuur Seymour er niet in aantreffen. Dit personage is door Clowes bedacht om de uiteenlo-

pende weirdo's die Enid en Rebecca in het stripboek ontmoeten, één gezicht te geven. Een goede zet, want de film is gebaat bij een meer

Deze romantische scène tussen Rebecca en Josh haalde de film niet.

Illustratie van Daniel Clowes voor de omslag van de VPRO-gids waarin een interview met hem stond.

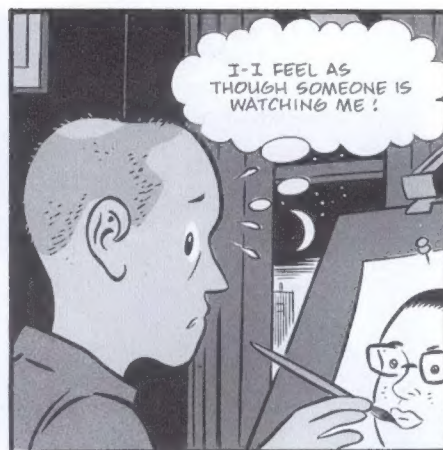
zelfs uit tot een amusante spel in het filmverhaal, die in de strip alleen buiten beeld aan bod komt.

Boek was beter?

Wat rest is de klassieke vraag: was het boek beter? Het antwoord is nee. Boek en film zijn beide formidabel uitgewerkt, maar verschillen dermate van elkaar dat een directe vergelijking moeilijk te maken is. Bovendien zijn bij een stripverfilming (in tegenstelling tot een literatuurverfilming) de beelden van locaties en personages al op papier vrijgegeven. Toch laten zowel de film als het stripboek voldoende aan de verbeelding over om een onuitwisbare indruk achter te laten.

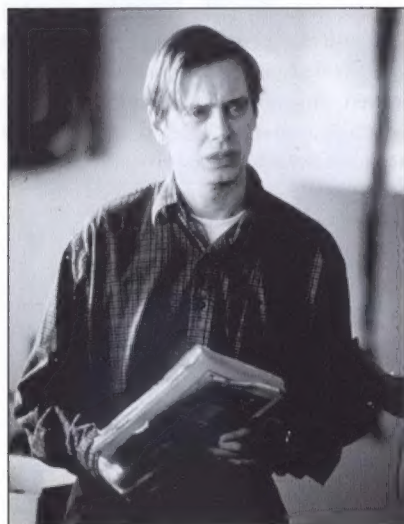
Het wachten is nu op het volgende project van Zwigoff en Clowes. De regisseur was dermate tevreden over de samenwerking met de striptekenaar (die elke dag aanwezig was op de set) dat hij een andere *graphic novel* van Clowes wil gaan verfilmen: *Art School Confidential*, over diens teleurstellende ervaringen op de New Yorkse kunstacademie Pratt Institute. Hopelijk zijn de Hollywood-bonzen ditmaal iets eenvoudiger te overreden.

Meer info: www.ghostworld-themovie.com

Clowes in Bonanza

Eind januari stond Daniel Clowes centraal in het VPRO-kunstprogramma Bonanza. Kunstenaar Dick Tuinder zocht de Amerikaan op en filmde hem al werkend in zijn atelier. 'Een belangrijk deel van het interview is opgenomen terwijl we samen zaten te tekenen. We hebben daarvoor onder andere een zeer kleine camera op zijn penseel gemonteerd', aldus Tuinder in de VPRO-gids. Meer info: bonanza.vpro.nl

Midden, De hoofdrolspelsters Thora Birch (Enid, links) en Scarlett Johansson (Rebecca) met Brad Renfro die de rol van Josh speelt.

Links, Steve Buscemi speelt in de film de rol van een 'nerd' die komt opdagen in een eettent nadat Enid op zijn contactadvertentie heeft gereageerd. Opmerkelijk verschil: dit eenmalige optreden in het boek blijkt een hoofdrol in de film.

Naam Frans Hasselaar
Leeftijd 40 jaar
Functie Chef teken- en kleurafdeling

FOTO ED VAN SCHUYLENBURG

Coveropzet met de bedoeling Minnie wat meer te profileren (nooit gebruikt).

Hoe lang werk je al voor Donald Duck?

Sinds november 1985, dus 17 jaar alweer. (Mijn God! Ik was van plan dit maar vijf jaar te doen!)

Opleiding of autodidact?

Autodidact. Is er in dit vak een andere mogelijkheid?

Hoe ben je ooit de stripwereld ingerold?

Ik zat een jaar lang in m'n eentje thuis te tekenen en scenario's te schrijven, en begon daar een beetje zonderling van te worden. Een bezorgde vriendin zag een advertentie waarin een *Donald Duck*-redacteur werd gevraagd en haalde me over daarop te schrijven.

Voor welke strips ben je verantwoordelijk?

Als chef ben ik eindverantwoordelijk voor alle strips, maar ik teken er geen.

Hoe verloopt je werkweek?

Chaotisch.

Welke elementen vind jij belangrijk in een goed Duck-verhaal?

Het plot moet worden gedragen door de karakters van de hoofdpersonen, en niet door alleen maar logica. De pagina's moeten ook zonder tekst in staat zijn het verhaal te vertellen. Dat wil zeggen: af en toe slapstick, een cliff-hanger, een mooi plaatje.

Welk verhaal uit Duck staat je het meest bij?

Donald Duck als nacht-waker van **Carl Barks**. Daar heb ik heel hard om moeten lachen.

Wat is je grootste flater geweest?

Een jaar of acht geleden heb ik voor *Stripschrift* een artikel geschreven over technieken om een *Donald Duck*-scenario te schrijven. Het zat vol oprechte overtuigingen en hoogdravende theorieën. Onlangs kreeg ik het in handen en ik kon er geen touw meer aan vastknopen!

Wat is je favoriete personage?

Dagobert. Als die meedoet is er altijd wat te beleven. Een verfrissende egoïst, die maar aan één ding kan denken.

Scenario voor een Disneyland-pagina van Winnie de Poeh.

Doe je iets op stripgebied wat niets met Duck te maken heeft?

Ik probeer al jaren een krantenstrip geplaatst te krijgen, maar tot dusver met weinig succes.

Welke stripwinkel bezocht je recentelijk en wat zat er in je tas?

De laatste tijd verlaat ik stripwinkels steeds vaker met een ongeschonden portemonnee. Wel heb ik veel geld uitgegeven aan een Duitse strip-antiquair, die oude *Pogo*-paperbacks van **Walt Kelly** in de verkoop had.

Welke drie stripalbums zou je nooit op een stripbeurs verkopen?

Pogo: The G.O. Fizzickle Year, *Wonder Wart-Hog: The Nuds of November*, *You're a Good Man, Charlie Brown*.

Haalt Donald Duck de honderd jaar?

Reken maar. Sinds hij opnieuw door Carl Barks werd uitgevonden, is hij geen spat veranderd en altijd razend populair geweest. Voor mij het bewijs dat hij het eeuwige leven heeft. Lang leve Donald!

Opzetje voor Sinterklaascover (nooit gebruikt).

Joost Pollmann terug als organisator van Stripdagen

Drie keer eerder organiseerde Joost Pollmann de Stripdagen Haarlem, en met succes. Twee jaar geleden wilde hij niet werken onder festivaldirecteur Huib van Opstal en voorzag hij de dramatische editie die uiteindelijk zou volgen. Nu is hij terug in functie. 'Ik werk graag met Leuven, want daar is men net zo elitair als in Haarlem', zegt hij met een knipoog.

'Dat er twee jaar geleden Stripdagen waren in Haarlem, dat beschouw ik als een mirakel.' Recht voor zijn raap is de opmerking van **Wim van Luyken**, voorzitter van Stichting Beeldverhaal Nederland (SBN), tijdens de aprilse persconferentie over de Stripdagen van 1 en 2 juni 2002. Naast hem aan de presentatietafel zit **Joost Pollmann**, die dit jaar terug is als festivaldirecteur. Pollmann organiseerde de Stripdagen Haarlem in '94, '96 en '98. Twee jaar geleden kwam hij niet tot een akkoord met SBN, hetgeen uiteindelijk zeker te merken was: het Haarlemse festival beleefde een beroerde editie vol strategische missers. Grootste blunder: de verplaatsing van het beursgedeelte van de Grote Markt naar de afgelegen Fietsnfbabriek. Dit jaar is Pollmann terug in functie, en heeft hij de Grote Markt als centrale festivalplek in ere hersteld. 'Het reserveren van het marktplein was het eerste dat ik deed, en het was nog kante boord', aldus Pollmann. 'De Grote Markt wordt maar zes keer per jaar voor evenementen verhuurd, en hij was eigenlijk al vergeven. Dankzij het annuïteitsbeginsel hadden we de oudste rechten en konden we er toch terecht.'

Boze brief

'In september 2001 heb ik een brief geschreven aan SBN, waarin ik mijn irritatie uitlegde over de voortgang van de Stripdagen Haarlem', vertelt Pollmann, terwijl hij een sigaretje opsteekt in een bruin café nabij de Haarlemse Grote Markt. 'De toon van mijn brief was: 'Heren, we moeten nu toch eens gaan beginnen.' De tijd begon te dringen en er was nog niets geregeld. Ik vreesde dat de Stripdagen in 2002 niet door zouden gaan.' Tot verrassing van Pollmann werd hij daags na

de verzending van de brief gebeld door SBN-voorzitter Van Luyken. Of hij wilde komen praten, want de stichting had hem nodig als festivaldirecteur. 'Mijn brief was allerminst bedoeld als open sollicitatie naar die functie, dus werd ik nogal verrast door het voorstel. Ik vroeg bedenktijd, maar hakte uiteindelijk de knoop door. Gezien mijn achtergrond was ik de uitgelezen kandidaat voor deze functie.' In oktober volgde de officiële voordracht van Pollmann bij het SBN-bestuur, in november was hij benoemd.

Achterstand op schema

De tijd begon inmiddels te dringen. 'We liepen op dat moment twee maanden achter op sche-

Affiche ontworpen door Erik Kriek

ma'. Pollmann terug. 'Veel tijd voor het aanvragen van grote fondsen en subsidies was er niet meer. Ik moest daar dus meteen mee aan de slag. Maar je krijgt pas subsidies als je een programma hebt, dus moest dat eerst gebeuren. Zodoende konden we pas eind december, begin januari daadwerkelijk subsidies gaan aanvragen.' Ondanks de korte aanlooptijd is de subsidiepot van het stripfestival rijker gevuld dan ooit tevoren. Een bloemlezing van belangrijke geldschietters: de gemeente Haarlem, de provincie Noord-Holland, het VSB-fonds, de Mondriaan Stichting, het Prins Bernhard Fonds, stichting NCDO en als hoofdsponsor de publieke omroep VPRO. Vooral met de inbreng van de VPRO is Pollmann heel blij. 'Zij verzorgen het

programmaboekje, dat ook meegestuurd wordt met de *VPRO Gids*. Bovendien betalen zij de Awards die rond de Stripdagen worden uitgeleerd.'

Pollmann vs. Van Opstal

Niet alleen qua subsidies en sponsoring lopen de Stripdagen Haarlem op rolletjes, ook het inhoudelijke programma is imposant. Op meer dan 35 locaties in de Haarlemse binnenstad vinden activiteiten plaats, van exposities tot thematische feesten. Het contrast is dan ook groot met de vorige editie van het festival. Pollmann was indertijd wel gevraagd als organisator, maar weigerde pertinent. 'Ik had geen vertrouwen in toenmalig directeur **Huib van Opstal**', zegt Pollmann resoluut. 'Als auteur had die man zijn sporen verdiend, maar als organisator had hij nog niets laten zien. In de praktijk bleek ook dat hij niks heeft gedaan. Daar kwam nog bij dat ik mezelf beschouwde als de aangewezen persoon voor het directeurschap, maar het bestuur koos voor hem. Ik had er geen zin in om onder die man te werken en heb de eer aan mezelf gehouden.'

Vanaf dat moment ging Pollmann op persoonlijke titel (met zijn eigen bedrijfje Comedium) exposities organiseren, waaronder *Van Bulletje tot Wentelteefje* in Turnhout en *Tante Leny exposeert weer* in Rotterdam. Ook intensifieerde hij zijn werkzaamheden als striprecensent voor de *Volkskrant*.

Dagtaak

Nu Pollmann weer festivaldirecteur is, heeft hij voor dit jaar zijn activiteiten voor Comedium en de *Volkskrant* op een lager pitje gezet. Aan de voorbereiding van de Stripdagen Haarlem heeft hij een dagtaak, waarbij hij de laatste maanden voorafgaand aan het festival ook *Zozolala*-redacteur **Toon Dohmen** als extra medewerker heeft ingehuurd. Andere medewerkers zijn **Victor Engberts** (coördinator van de stripbeurs), alsmede **Yuri Landman** en **Alfred Eijgers** (voor enkele exposities). De ruilbeurs is uitbesteed aan Het Stripschap. 'Wat het meeste tijd vreet, is het daadwerkelijk inrichten van tentoonstellingen', erkent Pollmann. 'De Stripdagen hebben veel meer exposities dan vroeger, maar vooral ook veel meer eigen producties.'

PROGRAMMA STRIPDAGEN HAARLEM 2002

Dit jaar vindt de zesde editie van de Stripdagen Haarlem plaats op 1 en 2 juni, met een omvangrijk programma verdeeld over meer dan 35 locaties.

• Op de Grote Markt staat een tent die met zijn geelblauwe kleur feestelijker is dan in vorige jaren. Behalve de boekenbeurs zijn daar ook drie exposities ondergebracht: vijftig

jaar weekblad *Donald Duck*, affiches uit het Belgische tv-blad *Humo* en origineel werk van **Peter de Wit**, opgehangen in de wachtkamer van strippsihiater Sigmund. Op het podium naast de bar worden tekenfilms vertoond (onder andere *Heinz* en *Cowboy Henk*), geeft **Wasco** een demonstratie striptekenen en wordt opgetreden door de *Cartoon Veejays* en punkbluesband *De Straal-*

jagers van **Barbara Stok**.

• Buiten de tent is een Small Press-beurs gaande, waar ook speciaalzaken hun waar aanprijzen.

• Op de Prinsenhof organiseert Het Stripschap de traditionele stripverzamelbeurs met ruim veertig stands.

• Handtekeningenjagers kunnen terecht in de aula van het Gymnasium, waar de abso-

lute wereldtop signeert. Uitgevers als Casterman, Glénat, Arboris, Oog & Blik en Sherpa beloven de komst van onder meer **Daniel Clowes**, **Jacques de Loustal**, **Chris Ware**, **Philippe Dupuy** en **Charles Berberian**, maar natuurlijk ook veel Nederlandse tekenaars.

• Onder de verzamelnaam *Verbonden beelden* zijn in de Vleeshal, de Vishal en de Nieuwe

Stripdagen Haarlem

De grootste en meest ambitieuze klus is de expositie met werk van **Philippe Dupuy** en **Charles Berberian** (*Meneer Johan*) in de Zanderzaal. De Zanderzaal? Inderdaad, in de centrale ruimte van het nog altijd onvoltooide stripcentrum van Haarlem. Grof gezegd een bouwput, die speciaal voor het festival tijdelijk gebruiksklaar is gemaakt. Pollmann: 'We geven een kleine tweeduizend euro uit aan de veiligheid van deze ruimte. Bovendien moet de zaal worden schoongemaakt en geschilderd. Hoewel we de tentoonstelling overnemen van Leuven, is hij toch heel anders. Daar werd gebruik gemaakt van een heel andere ruimte dan de Zanderzaal. Bovendien was de inrichting daar veel meer gericht op de literaire kant van het werk. Maar omdat al het werk in het Frans is en Nederlanders nu eenmaal slecht Frans lezen, hebben wij meer de nadruk gelegd op de visuele kant.' Met de 'tekenmachine' van Dupuy en Berberian als pronkstuk.

Symbolisch moment

De tijdelijke ingebruikname van de Zanderzaal is volgens SBN-voorzitter Van Luyken 'een symbolisch moment'. Ook organisator Pollmann is gevoelig voor de betekenis van deze gebeurtenis in het licht van het ooit te voltooien stripcentrum, maar plaatst ook kanttekeningen bij de al jarenlang voortkabbellende Haarlemse plannen. 'Het stripcentrum kampt met exploitatieproblemen, met name omdat het een onduidelijke plaats inneemt tussen andere initiatieven: het stripdocumentatiecentrum in Rotterdam, het stripmuseum in Groningen en Het Stripschap met haar Stripdagen in Den Bosch. Men had het Haarlemse initiatief moet institutionaliseren door uit te gaan van het festival, in plaats van het oprichten van een heel moeilijk te financieren instelling waar je het festival onder hangt. Of SBN die mening deelt? Men wil gewoon dat het gaat werken.'

Elitair festival

Met de kritiek dat de Stripdagen in Haarlem een elitair festival zijn, heeft Pollmann weinig te schaften. 'Elitair, ik vind dat zo'n raar woord. Kijk gewoon eens naar de programma's van afgelopen jaren: **Hergé**, **Hans G. Kresse**, **Marten Toonder**, **Dirkjan**... Hoezo elitair? Ik hecht sterk aan tradities, en één van die tradities is het exposeren van nieuwe stromingen. Dit jaar

Vide tentoonstellingen te zien die het grensgebied tussen strip en beeldende kunst onderzoeken. *Ontvelde plekken* (Vleeshal) toont werk van de Amerikaanse stripmakers **Joe Coleman** en **Phoebe Gloeckner** en de beeldend kunstenaars **David Bade**, **Elise Tak** en **Ronald Cornelissen**. *Grimme dansen rondom de boom* (Vishal) is een expositie van persoonlijke tekeningen van zeven kunstenaars, waaronder **Paul de Reus**, **Jans Muskee** en samensteller **Pietsjanke**

Fokkema. Bij *Montages* (Nieuwe Vide) worden bestaande verhalen naverteld door **Ina van Zyl**, **Willem**, **Gerrit van Dijk**, **Toine Moerbeek** en **Gusje Kaayk**. Van de drie *Verbonden beelden*-exposities is een aparte catalogus verschenen.

• In het verlengde hiervan ligt de expositie bij Galerie Tanja Rumpff (Spaarnwouderstraat 74). Daar exposeren kunstenaars van wie het werk raakvlakken heeft met strips en animatie: **Mustafa Maluka**, **Joost van den**

Toorn, **Arkady Nasonov**, **Jukka Korkeila**, **Ann Course**, **Jurriaan Molenaar**, **Anne-Marie Schneider** en **André van de Wijdeven**. Deze tentoonstelling wordt op 1 juni om 12 uur geopend door **Joost Swarte** en loopt nog door tot 14 juli.

• Onder het motto *Strips onder stroom* wordt in Medi@haarlem een workshop georganiseerd over digitale strips, waar belangstellenden op een groot aantal monitoren kunnen zien hoe tekenaars in binnen- en buitenland

gebruik maken van de computer als artistiek medium. Op dezelfde locatie is bovendien een tentoonstelling ingericht over de robot in de strip. Een DVD met beelden van circa honderd robots (gemaakt door veejay **August Fratzemacher**) wordt tijdens het festival op verschillende plekken vertoond.

• *Ecole Pigalle* is de officiële benaming voor een groep Parijse tekenaars die in hun thematiek (het leven van alledag) en vormgeving (losse elegantie) zekere overeenkomsten

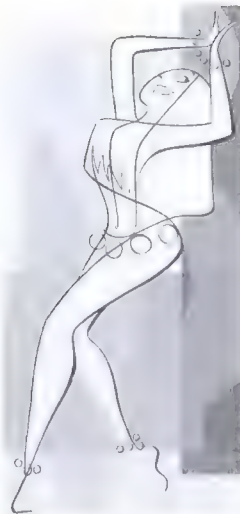
FOTO ALEXANDRA VERBURG

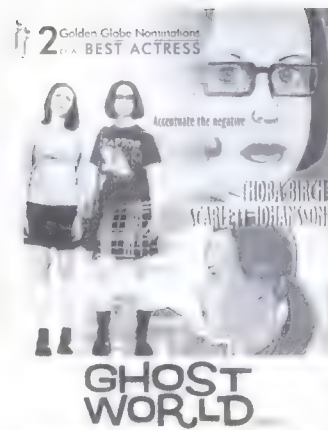
'Hoezo is
Haarlem elitair?'

Tentoonstelling over Dupuy & Berberian.

Schilderijen van Hanco Kolk.

Vertoning van de film Ghost World.

hebben we op dat vlak als belangrijke expositie *Actus Tragicus*, een initiatief van Israëlische tekenaars. In Angoulême hebben ze dat zelf bij me aangeboden: 'Mogen we in Haarlem exposeren?' Hun werk is niet *mainstream*, maar om dat nou elitair te noemen... Als ik zelf naar een expositie of voorstelling ga, moet ik ook moeite doen.'

Pollmann ziet juist een heel brede rol weggelegd voor de Stripedagen Haarlem. 'Ik beschouw Haarlem als een belangrijk PR-instrument voor de stripwereld. We genereren publiciteit in de meest uiteenlopende media: van *NRC* tot het peuterblad *Pippo*.' Zo is voor deze beide doelgroepen een expositie ingericht: voor het *NRC*-publiek de uit hun krant bekende cartoons van *Fokke en Sukke* in het Spaarnestad Fotoarchief en voor de allerkleinsten de *Pippo*-

strip *Tok-tok en de wolf* van de Japanner *Yasayuki Hamamoto* in Studio Burgwal.

'Al die publiciteit is belangrijk voor het stripverhaal als geheel', stelt Pollmann. 'Denk alleen al aan het interview met *Mark Retera* in *Veronica Magazine*. Om de zoveel tijd wordt de Nederlandse bevolking geconfronteerd met het feit dat er zoiets als strips bestaat. Dat heeft ook alles te maken met de slechte verspreiding van strips. De gemiddelde Nederlander komt nooit in een stripwinkel en kent alleen de strips die liggen in de kiosken op stations, zoals *Rooie oortjes*. In de publiciteit over Haarlem leest hij over andere ontwikkelingen.'

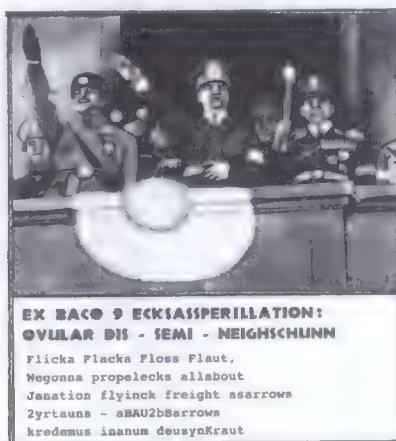
Trots op Madjoe

Het uitgebreide programma van de Stripedagen Haarlem is opgebouwd rond drie thema's:

Ecole Pigalle (over de Parijse tekenaarsclub waar onder meer Dupuy & Berberian deel van uitmaken), *Strips onder stroom* (over de rol van de computer bij het maken van strips) en *Verbonden beelden* (over de kruisbestuiving tussen strips en beeldende kunst). Met name dat laatste thema heeft dit jaar interessante tentoonstellingen opgeleverd. 'Behalve op *Actus Tragicus* ben ik ook heel trots op de expositie *Madjoe*, waarin de Indonesische stripgeschiedenis centraal staat', zegt Pollmann. '*Madjoe* is tijdens de Stripedagen te zien in SBK en reist vervolgens door naar het Rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden. Het is de bedoeling dat *Madjoe* volgend jaar naar Jakarta gaat. Daar zal de expositie in het Erasmus-huis plaats gaan vinden, aangevuld met verwant werk zoals *Rampokan* van *Peter van Dongen*.'

Tentoonstelling over Indonesische strips.

Tentoonstelling over Actus Tragicus.

Tentoonstelling Verbonden beelden.

vertonen. Terwijl het bekende duo *Dupuy en Berberian* exposeert in de Zanderzaal (Groot Heiligland 47), zijn hun collega's *Petit-Roulet* en *Avril* te zien in respectievelijk Galerie De Waag (Damstraat 29) en de bovenzaal van Café XO aan de Grote Markt.

- Naast de Zanderzaal, in het Spaarnestad Fotoarchief, is een selectie te zien van cartoons van *Fokke & Sukke*.
- Een absolute aanrader is de expositie van het Israëlische stripcollectief *Actus Tragicus* in

de Fietsz'nfabriek, die zich toespitst op de manier waarop de magisch-realistische strips van deze vijf Israël's worden gemaakt.

- *Benno Vranken*, winnaar VPRO Debuutprijs 2002, exposeert in Zaal Zang en Vriendenschap (Jansstraat 74), samen met andere tekenaars van striptijdschrift *Zone 5300*.

- *Madjoe!* (Voorwaarts!) is een ambitieuze tentoonstelling over het Indonesische beeldverhaal, te zien in de SBK. Verder hangt er cartooneske Indonesische kunst bij Galerie

De Schone Kunsten (Wagenweg 1).

- In de Stadsbibliotheek is het samenwerkingsproject te zien van tekenaar *Jan Kruis* en de Lepra Stichting. Ook stripcollectief *NuKomic* is vertegenwoordigd in de stadsbib.

- De peuterstrip *Tok-Tok en de wolf* van de Japanner *Yasayuki Hamamoto* is een grafisch juweel, dat samen met andere dierenstrips voor kinderen te zien is in Studio Burgwal. Dat andere werk is een nijpaardstrip van *Dominique Goblet*, voorloor-

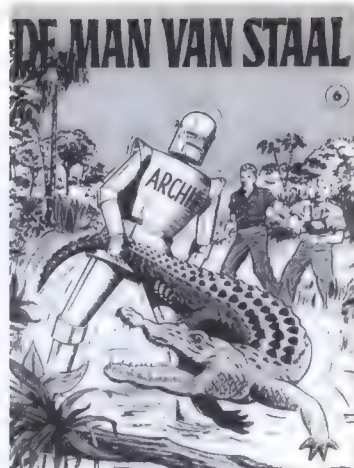
logse prenten van *Benjamin Rabier*, de *Algemeen Dagblad*-weermuizen van *Peter Pontiac* en een nooit gepubliceerd kinderboek van opa Haverkoom.

- In Galerie Année toont stripmaker *Hanco Kolk* zijn kwaliteiten op het schilderdoek. Ook van *Cowboy Henk*-tekenaar *Herr Seele* is schilderwerk te zien, maar dan in Galerie Rob de Vries (Spaarnwoudestraat 47).

- Nog veel gekker maakt de Haarlemse kunstenaar *Richard Tolmeijer* het. Hij heeft

Tentoonstelling over Mark Retera.

Tentoonstelling over robots in de strip.

Groter als natuurwet

Dergelijke ambitieuze projecten maken duidelijk dat de Stripdagen Haarlem dit jaar veel te bieden hebben. 'De Stripdagen zijn groter dan ooit', zegt Pollmann. 'Bij festivals is de natuurwet dat je moet blijven groeien. Qua aanbod zijn we daarin geslaagd, qua bezoekers blijf je afhankelijk van allerlei factoren, zoals het weer. Dit jaar worden we in ieder geval geholpen door de verspreiding van ons programma: via de VPRO Gids halen we een oplage van 80.000 exemplaren. Bovendien worden er 125.000 Boomerang-kaarten verspreid. We bereiken dus een recordaantal mensen.'

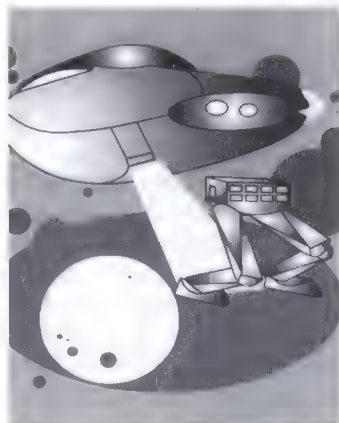
Internationale concurrentie is er meer dan ooit, want nooit eerder vonden er zoveel stripfestivals plaats in juni. Vaste concurrent is de Comic-Salon Erlangen, maar ook vinden er fes-

tivals plaats in Bristol, het Zwitserse Sierre en Parijs. Pollmann: 'Ik zie dat niet als een bedreiging. Natuurlijk loop je daardoor tekenaars mis, zoals **Dave McKean**. Daar staat tegenover dat een Fransman als **Enki Bilal** Haarlem preferiert boven Parijs. Die nieuwe beurs Paris BD is platvloers en heel commercieel. Wel zou ik het fijn vinden als Erlangen in een ander weekend werd gehouden, al was het maar om er zelf een keer te kunnen gaan kijken.'

Om ideeën op te doen zal Pollmann komend jaar weer veel stripfestivals bezoeken. Angoulême staat natuurlijk op zijn lijstje, maar zeker ook Leuven. 'Ik werk graag samen met de Leuvense stichting Beeld Beeld, want zij zijn net zo elitair als Haarlem', zegt hij met een knipoog.

Tentoonstelling dierenstrips voor kinderen.

Workshop over strips op het internet.

Galerie Klerkx & Van Heerden (Turfmarkt 22) van top tot teen beschilderd met zijn stripcreatie Brouckaert.

• **Jonkheer André Testa** (voormalig vervoersdirecteur én ex-preses van Stichting Beeldverhaal Nederland) wordt geëerd met een tentoonstelling van originele prenten van bussen, trams en veerboten. Daarbij zit veel werk van **Theo van den Boogaard** en **Gerrit de Jager**.

• Ook de homostrip wordt niet vergeten.

Tom Bouden, auteur van *Flikkerzicht*, toont zijn tekenwerk bij COC Kennemerland (Gedempte Oude Gracht 24).

• **Mark Retera** exposeert zijn gagstrip *Dirkjan* in het stadhuis. Bovendien verzorgde Retera dit jaar het etiket van het Haarlemse stripbier (gebrouwen door Jopen) en treedt hij vrijdagavond op in het Patronaat met zijn rockband *Parker Machinery*.

• Over het Patronaat gesproken: op vrijdag treden daar ook *Human Alert* (de punkrock-

band van striptekenaar **Roel Smit**) en hoofdact **Rudy Trouvé** (ex-DEUS) op. Bovendien schijnen **Def P.** en **Peter Pontiac** die avond acte de présence te geven. Zaterdagavond is het weer *Cozmic Ball* in het Patronaat, met onder meer de Haarlemse funkband *Track Addicts*.

(Trouwens: overdag exposeert Roel Smit in De Loge naast de Nieuwe Vide en presenteert de Cozmic-crew moderne beeldcultuur in de Fietsz'nfabriek.)

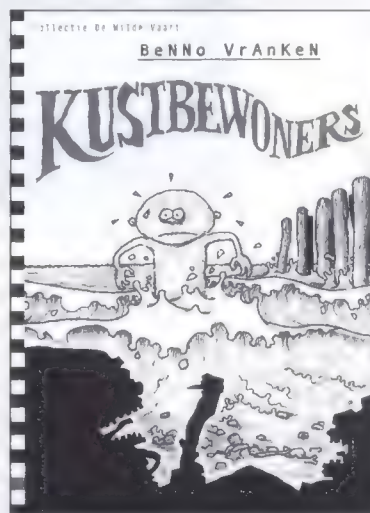
De Stripdagen Haarlem zijn op beide dagen te bezoeken van 10 tot 17 uur. In de centrale beurstent op de Grote Markt draagt de entree twee euro (maar wie verkleed komt als stripfiguur mag gratis naar binnen). Hoofdsponsor VPRO is verantwoordelijk voor de festivalkrant.

Meer info: www.stripdagenhaarlem.nl

Haarlemse debuutprijs voor Benno Vranken

Benno Vranken is winnaar geworden van de VPRO Debuutprijs die op 17 april werd uitgereikt in het kader van de Stripdagen Haarlem. Zijn uitverkiezing was voortijdig uitgelekt.

Vranken kreeg de prijs (inclusief een geldbedrag van €1.000) voor zijn debuut *Kustbewoners*, een gezamenlijke uitgave van Zone 5300 en Stichting Zet.El. De VPRO Debuutprijs is bestemd voor de beste jonge Nederlandstalige stripmaker van de afgelopen twee jaar. Vranken (39) ontving de prijs tijdens een speciale bijeenkomst in de Fietsz'nfabriek, waar twee jaar geleden de Stripdagen Haarlem eenmalig zijn gehouden.

Tijdens de officiële opening van de Stripdagen Haarlem, op vrijdag 31 mei, wordt nog een tweede prijs toegekend: de VPRO Grand Prix. Een deskundige jury nomineerde drie striptekenaars, die volgens haar momenteel op de toppen van hun kunnen zijn: de Amerikaanse tekenaars **Daniel Clowes**, **Joe Sacco** en **Chris Ware**. De winnaar van de Grand Prix ontvangt €2.500 en een uitnodiging voor het gastcuratorschap van een prominente expositie tijdens de volgende editie van de Stripdagen Haarlem.

Ina van Zyl **maakt strips die je niet onberoerd laten. Ze tonen een leegheid of onbegrip tussen mensen waar je koud van wordt. Haar strips geven een beeld van het dagelijks leven, het decor is Zuid-Afrika in de afgelopen decennia.**

Ina van Zyl

Met voeten ben ik nog niet klaar

Ina van Zyl (Zuid-Afrika, 1971) woont en werkt sinds 1995 in Amsterdam. Tegenwoordig maakt ze nauwelijks nog strips, ze schildert. Tekenende deed ze vooral in Zuid-Afrika, tijdens haar kunstopleiding. Dat waren voornamelijk modeltekeningen. Haar strips bestaan uit series van houtskooltekeningen op groot formaat, met sporadisch wat tekst. Die werkwijze is arbeidsintensief. En volgens haar afwijkend van echte striptekenaars. 'Die maken kleine tekeningen met pen en inkt en een kwassie, dat gaat veel sneller.'

De strips, die in verscheidene tijdschriften werden afgedrukt, gingen allemaal over haar jeugd. Sommige zijn meer expliciet. Achteraf vindt ze dat eigenlijk niet zulke goede strips, ze zijn nogal kinderachtig. 'De goede strips zijn veel suggestiever, daar zitten veel meer lagen in, ze zijn ook politieker. Al mijn strips gingen over dingen die ik had meegemaakt, ze zijn heel Zuid-Afrikaans.'

'Als ik terugkijk dan ben ik over die strips nog steeds tevreden. Ze gaan over onderwerpen die echt belangrijk zijn, zoals de kwestie van de taal waarin mensen met elkaar praat. Taal is in Zuid-Afrika een verschrikkelijk groot issue. Er wordt gesproken over de erkenning van stamtalen. In de apartheidstijd had je maar twee officiële talen: Engels en Zuid-Afrikaans. Ik laat zien hoe ik ben opgegroeid; ik zeg niet dat

dat verkeerd is, maar wil mensen aan het denken zetten.'

Bitterkomix

Ina van Zyl groeide op op een boerderij in de Kaapprovincie. Het was een groot bedrijf met veel personeel. Ze had altijd het gevoel dat er iets niet klopte in de manier waarop de blanke boeren omgingen met hun zwarte werknemers. 'Ik merkte heel snel dat het niet zo makkelijk was om daar over te praten.' Begin jaren negentig volgde ze een kunstopleiding aan de universiteit van Stellenbosch. De opleiding bevatte naast een praktische bekwaamheid in allerlei stilistische technieken veel theoretische onderdelen. Van Zyl vindt dat niet zo goed. Want als je praktische vaardigheden goed onder de knie wilt krijgen blijft er weinig tijd over om je te verdiepen in theoretische vakken. In de laatste tijd van de academie maakte ze haar strips, die telden als werkstukken ook mee in de beoordeling.

Het waren de jaren waarin de apartheid op zijn einde liep. Er kwam wat meer vrijheid om je publiek te uiten. In 1992 verscheen *Bitterkomix*. **Anton Kannemeyer** en **Conrad Botes** de initiatiefnemers van dit stripjaarboek, dat in het buitenland een cultstatus zou verwerven, waren werkzaam op de universiteit van Stellenbosch waar Van Zyl studeerde. In de tweede

Bitterkomix, in 1993, stond voor het eerst ook een strip van haar. 'Mensen vinden *Bitterkomix* vaak heel goed omdat er zo openlijk seks en geweld te zien is... Ik snap daar niet veel van. Ik houd eigenlijk niet van strips waarop alles te zien is. Dat soort strips vind ik niet spannend, ze laten niets aan de verbeelding over.' Toch vindt ze dat haar strips passen in het stripjaar-

boek. 'Mijn strips zijn heel Zuid-Afrikaans. De omgeving is voor Zuid-Afrikanen heel herkenbaar, de huizen, de natuur, hoe mensen leven.'

Blank meisje

In 1994 studeerde ze af. Duidelijke toekomstplannen had ze niet. Met haar tekeningen solliciteerde ze links en rechts. Niemand was verbaasder dan Van Zyl toen ze de Thami Mnyele Award won en werd uitgenodigd om een tijdje in Nederland te komen werken. De Nederlandse Thami Mnyele Stichting - genoemd naar een Zuid-Afrikaanse kunstenaar die zijn land in 1976 moest ontvluchten en later in Botswana door het apartheidsregime vermoord werd - werd door tegenstanders van de apartheid opgericht om de culturele uitwisseling tussen Nederland en Zuid-Afrika te bevorderen. 'Ik stuurde wel werk in, maar dacht dat ik kansloos was. Iedereen om me heen was het met me eens dat zo'n politiek correcte prijs nooit voor een blanke meisje zou zijn.' Het pakte anders uit. Ina van Zyl won en greep de kans om Zuid-Afrika te verlaten. Ze kreeg een ticket, vier maanden een prachtig atelier in Amsterdam en voldoende geld om te doen wat ze wilde. Ze greep de kans de schilderijen die ze alleen uit haar kunstgeschiedenisboeken kende, in het echt te zien. 'Het was als een droom, ik was helemaal vrij. Natuurlijk werd er wel verwacht dat je wat deed. Ik heb ook wel wat gedaan. Maar van werken kwam niet zoveel omdat ik overweldigd was door alle nieuwe indrukken. Ik leerde een wereld kennen waarvan ik in Zuid-Afrika nog niets wist. Ik kende wel televisiebeelden maar die waren te abstract om me iets te zeggen.'

Inzoomen

Terug naar Zuid-Afrika wilde Van Zyl niet meer. De zon lokte wel, maar daar blijft het niet meer bij in Zuid-Afrika. Nederland trok haar oneindig meer. Ze werd aangenomen op De Ateliers, een internationaal kunstenaarsinstituut in Amsterdam. Sinds 1995 werkt ze in Nederland. Met haar olieverfschilderijen had ze een aantal individuele en groepsexposities,

en won ze verschillende culturele prijzen.

De figuratieve schilderijen maakt ze op een klein formaat 60x100 cm. Ze zoomen vaak in op bepaalde lichaamsdelen, en dragen prozaïsche namen als *Vader met kind en lolly*, *Chin of Aardappeleester*. De schilderijen tonen op het eerste gezicht onbeduidende beelden van het dagelijks leven. Ze krijgen een extra lading doordat Van Zyl situaties uitvergroot, fragmenten laat zien. Vaak schildert ze lichaamsdelen van vrouwen en geeft ze namen als *Donut queen* en *Suspenders*. Je kunt om de schilderijen grinniken, maar ze geven tegelijkertijd een onbehaaglijk gevoel. Door gebruik van de snapshot-techniek ontstaat tegelijkertijd een gevoel van intimiteit en vervreemding. Hoewel

door

ERIK VAN DER HOEVEN

de techniek totaal anders is en Van Zyl in haar schilderijen felle contrastrijke kleuren gebruikt hebben de schilderijen net als de houtskoolstrips een uitgesproken broerig karakter.

Voeten

Ze verkoopt haar schilderijen aan bedrijven en particulieren. In opdracht maakt ze ook portretten. De opdrachtgevers betalen ervoor en ze krijgt gelegenheid haar techniek te verfijnen. Als ze voor zichzelf werkt schildert ze veel voeten. Waarom? 'Er zal wel een psychologische verklaring voor zijn. Dat interesseert me niet. Ik kijk graag naar beneden. Met voeten ben ik nog niet klaar.' Aan de muren van haar atelier, sinds begin dit jaar in Amsterdam-Oost, hangen enkele schilderijen met hooggehakte voeten die illustreren wat ze zegt. 'Misschien blijf ik mijn hele leven wel voeten schilderen.' Al tijdens haar studie in Stellenbosch tekende Van Zyl eerst de voeten en handen van een model. De voetschilderijen hebben, erkent ze, wel degelijk iets met haar verleden te maken, maar refereren niet direct aan eigen ervaringen. In Zuid-Afrika dragen veel mensen open schoenen, tenen vond Van Zyl als kind al iets zeggen over de persoonlijkheid. In haar schil-

derijen houdt ze ervan ervaringen wat te objectiveren, wat meer afstand te nemen.

Drama

Tijdens de Stripdagen gaat Van Zyl even kijken in welke omgeving haar werk geëxposeerd wordt. Van welke tekenaars er ook werk hangt. De kans dat ze zich in het gedrang stort is minniem, beuzen vermijdt ze omdat ze niets moet hebben van massa's. Bij stripwinkel Lambiek in Amsterdam loopt Van Zyl daarentegen graag binnen om de exposities te bekijken. In Zuid-Afrika heb je niet zoveel, alles wat verschijnt is een slap aftreksel van *Bittercomix*. Op stripgebied bewondert ze de bekende tekenaars **Loustal** en **Daniel Clowes** naast de minder bekende gebroeders **Hernandez**. Ook de tekeningen van **Atak** en de Oost-Duitse **Anke Feuchtenberger** vindt ze prachtig. 'Feuchtenberger tekent clean maar er is heel veel op te zien.' Van humoristisch bedoelde strips moet Van Zyl niet zoveel hebben. Met **Gumbah** heeft ze bij voorbeeld niets. In 1998 exposeerde Van Zyl tijdens de Stripdagen in Haarlem enkele van haar oude Zuid-Afrikaanse strips. Binnenkort zal dat werk opnieuw te zien zijn, op een tentoonstelling over Zuid-Afrikaanse strips in Berlijn. Tijdens de Stripdagen in 2002 hangt er werk dat ze maakte voor het Nederlands-Vlaams project *Papieren drama's*. Enkele tekenaars werd in 2000 in dat kader gevraagd een boek van een Nederlandse of Vlaamse schrijver te illustreren. Van Zyl kreeg *Vrijdag* van **Hugo Claus** toebedeeld. Ze vond het heel leuk om weer eens een strip te maken. 'Schilderijen moet ik van me zelf maken. Strips teken ik graag als ik een opdracht krijg. Het is een ander medium, omdat er tekst bij is.' Wie haar tekeningen bij *Vrijdag* bekijkt hoeft het boek niet te lezen om te zien dat het leven geen lolletje is, en dat drank alleen maar een uitweg lijkt te bieden.

Behalve tijdens de Stripdagen Haarlem exposeert Ina van Zyl ook van 22 juni t/m 27 juli in Galerie De Expeditie, Leliegracht 47, Amsterdam. Open op woensdag t/m vrijdag van 10.30-18 uur en op zaterdag van 14-18 uur.

Het fenomeen internet is in korte tijd ingeburgerd in het dagelijks leven. Ook het medium strip heeft de weg gevonden naar de digitale wereld. Een boeiende website is die van *StripSter.nl*.

Henk Schouten is de oprichter en de drijvende kracht achter dit smallpress-stripblad op het internet. In dit interview vertelt hij wat hij met *StripSter* wil bereiken.

ERIK WILAERT

ERIK WILAERT

WWW.STRIP

Iedere twee weken verschijnen op *StripSter* nieuwe strips van heel diverse tekenaars; van bekende namen als **Bert van der Meij** en **Erik Wilaert** tot onbekende talenten en pure amateurs. Ook hebben ze regelmatig themanummers. Zo zijn Valentijnsdag, het huwelijk tussen Willem-Alexander en Máxima en de lente al aan de beurt gebeurd geweest. In mei volgde het thema Geloof. Daarnaast biedt *StripSter* informatie over uitgaven in eigen beheer en andere, opmerkelijke strips. Op het onderdeel Forum kunnen bezoekers discussiëren over stripverwante zaken.

Wanneer kwam je op het idee voor een online-stripblad?

Henk Schouten: Voorjaar 1999 ben ik gaan internetten, waarbij ik allerlei stripsites op cd-rom opsloeg. Daarbij kwam ik ook op de *Stripper*-site, een online-weergave van het gelijknamige blad. Met deze site was echter van alles mis. Aangezien mijn devies 'Henk Schou-

ZIEKENHUIZEN
DIE NAAR JE
GENEEMD WORDEN.

LIA H

JE ZIET
HET WEL
GROOTS HÉ?

LOGISCH MET
ZONS NAAN
MAAR

WAT IK WIL
WETEN IS HOE
HIJ JE NOEMT

MAKIMATJE?

MAKIMATJE
HIHIHI HIHIHI

ACH IK
BEN GEWOON
JALOEERS HOOR.

HAHAHA
HA
MAI
HA
HA

ten voor elk ongevroegd advies' luidt, ben ik ermee aan het knutselen gegaan.

Aldoende ontwikkelde zich bij mij het idee om een algemene strip-site te maken als publicatie- en promotiemogelijkheid voor de Nederlandse en Vlaamse smallpress. Het is een sector in de stripwereld die al langdurig mijn warme belangstelling heeft: naast veel pruts-werk levert het regelmatig verrassingen op. Daarbij heeft het internet het voordeel dat het een groter bereik kan hebben dan een stripblad. Je hoeft er niet voor naar een winkel om een tijdschrift te kopen, maar je kunt thuis lekker lui achter je computer *StripSter* opzoeken.

Hoe ben je te werk gegaan bij het opzetten van *StripSter*?

Bij het opzetten van *StripSter* ben ik uitgegaan

van drie basisvoorwaarden. Als eerste moest de site gebruikersvriendelijk zijn. Dat betekent een eenvoudige en logisch in elkaar gestoken opzet, zonder poespas die het bezoek beperkt vanwege allerlei extra systeemeisen. De tweede voorwaarde gold een zeer veelzijdig aanbod van tekenwerk. Ik wil namelijk dat *StripSter* interessant is voor een zo breed mogelijk publiek, van leek tot stripdeskundige. De derde voorwaarde betrof het frequent updaten, zodat de regelmatige bezoeker vaak wat nieuws kan vinden op de site.

De basis van *StripSter* heb ik in één jaar gemaakt. Toen de site in juli 2000 online ging, heb ik veel energie gestoken in de organisatie van een medewerkersploeg waarmee we aan onze voorwaarden kunnen voldoen. Met de huidige dertien medewerkers zitten we op het goede spoor.

Aánnemer??
Wat ééniel
verzorgt u ook
ski-vakanties?

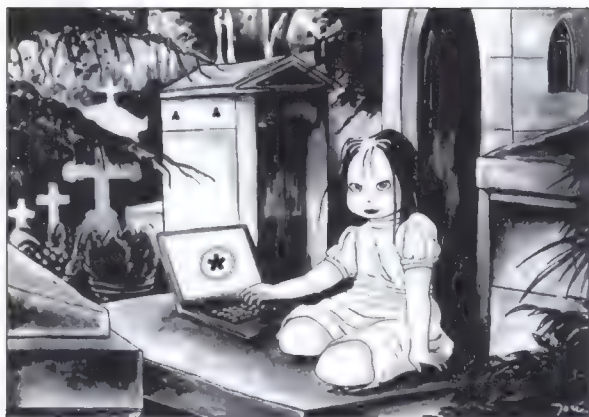
LINDA VAN ERVE

ALEXANDER RUSSCHEN

RICHARD BOS

STRIPSTER.NL

Voor wie is StripSter bedoeld?

In principe voor iedereen. Hoe meer mensen we weten te bereiken, hoe beter.

Wat willen jullie met StripSter bereiken?

Wij willen het publiek van de strip vergroten door gebruik te maken van het nieuwe medium internet. Waar NuKomix tracht de strip te profileren met een kunstzinnige presentatie, proberen wij de toegankelijkheid van de strip te verbeteren.

Waar StripSter in beginsel is opgezet als website, blijkt het in de praktijk ook een rol te krijgen als intermediair tussen opdrachtgevers en tekenaars, en als vertegenwoordiger van de smallpress bij stripbeurzen.

Ouwehoeren

Hoe kom je aan kopij voor StripSter?

De strips die we tweewekelijks plaatsen, krijgen we door tekenaars te attenderen op StripSter als publicatiemogelijkheid, of doordat ze zichzelf aanmelden. De recensies die we plaatsen, worden specifiek voor StripSter geschreven. En verder nemen we met toestemming artikelen over uit de diverse stripbladen.

Als een tekenaar iets op StripSter wil publiceren, hoe moet hij of zij het werk dan opsturen?

Strips kunnen worden opgestuurd, zowel digitaal als per post. Het beste kan de tekenaar even contact opnemen via strips@stripster.nl

door
ROBIN KERKHOF

Verder kunnen tekenaars een aandeel leveren aan onze interactieve InterStrip.

In ons auteursoverzicht kan een tekenaar zijn of haar biografie plaatsen. Omdat de invulling daarvan geheel door de tekenaar wordt bepaald, hebben deze biografieën een zeer wisselend karakter, van zakelijk tot geouwehoer. Wat het voor de bezoeker een interessant onderdeel maakt!

Welke selectiecriteria hanteren jullie bij het uitzoeken van kopij?

In principe kan elke tekenaar zich in het onderdeel Strips presenteren. Indien de kwaliteit van het werk tegenvalt, beperken we het aantal publicaties van deze tekenaar. Voor de

echte amateur is er nog de website strippiez.tmfweb.nl

Vooralsnog hebben we nog voldoende ruimte voor het publiceren van strips. Het ligt in onze bedoeling om over te gaan op weekedities van zo'n vijftientwintig pagina's strips als het aanbod ons die mogelijkheid geeft.

Wat vind je zelf van de kwaliteit van de strips op StripSter?

De kwaliteit van het geplaatste werk is wisselend, maar dat is ook ons streven. We willen zowel de beginnende als de gevestigde naam voor het voetlicht brengen. Ik heb het gevoel dat we hierin tot nu toe bij elke editie een goede balans weten te vinden. Wel beperkt het gebodene zich teveel tot het korte humorwerk. Verhalen en experimenten zijn van harte welkom.

Onderschatting

Hoeveel kost een online-stripblad in verhouding tot een papieren variant?

Een pagina maken op het internet kost volgens mij evenveel tijd als de gedrukte variant. Naar mijn idee leven daarover veel misverstanden. Ik hoor vaak opmerkingen als 'een website zet je wel even in elkaar', en 'een nieuw idee voer je toch gewoon zo uit'. Veel internetinitiatieven lopen dood op een verkeerde inschatting van de hoeveelheid werk dat met een website is gemoeid.

Qua geld ben je wel veel goedkoper uit: de kosten van de site-ruimte zijn zo'n 25 euro per maand voor circa 100 Mb. Daarnaast zijn er diverse bijkomende kosten, zoals de internetverbinding, de telefoonkosten voor medewerkers en promotiekosten.

Hoe kom je aan geld voor StripSter?

Tot dusverre betaal ik alle directe kosten voor StripSter, zoals de webhostruimte, beurskosten en promotiemateriaal, en dragen de medewerkers hun eigen onkosten.

Het is wel de bedoeling dat we ons gaan laten sponsoren, maar dat heeft nog geen prioriteit. Eerst willen we de website en de organisatie eromheen goed op de rails hebben staan, en de bekendheid dusdanig hebben vergroot dat het voor sponsors aantrekkelijk is om er geld in te steken.

Een reële begroting voor StripSter - de host-ruimte, onkostenvergoedingen en promotiekosten - schat ik op zo'n 2500 euro per jaar. Mochten sponsorgelden op den duur een batig saldo opleveren, dan zijn we van plan dat te gebruiken om bijzondere activiteiten op het smallpress-terrein te organiseren.

Wie meer informatie over StripSter wil, kan contact opnemen met Henk Schouten: redactie@stripster.nl

De relatie tussen Chinezen en Amerikanen is problematisch. Historisch gezien is dat in de anderhalve eeuw dat Chinezen in Amerika leven niet beter geworden. Dat zit 'm ook een beetje in de kleur. Geel is nooit een goede kleur geweest. In de Middel-eeuwen niet, later evenmin. Geel stond voor verderf, onaanraakbaarheid waarin angst verstopt zit.

Europa heeft hier een langere traditie in dan Amerika. Daar was geel, in de tweede helft van de negentiende eeuw, een nieuwe kleur tussen de cowboys met witte of zwarte hoeden. Indianen hadden wel wat met okers, maar het modebeeld bepaalden ze niet. Integendeel, geel was de kleur van het onbeheersbare; de ongevaarbare prairie in zomertijd en – in een afgeleide betekenis – de kleur van de lafheid. Want onaantastbaar en ondoorgrondelijk zijn, betekent terughoudend zijn als witte en zwarte hoeden strijd leveren. Daarom vocht Amerika, zoals destijds op billboards stond, in Vietnam tegen 'the yellow man'. Niet noodzakelijkerwijs tegen Vietcong, maar tegen een collectief ervaren angst.

Stof genoeg voor een interessante reeks stripalbums over Chinezen in het Wilde Westen. Van **Olivier TaDuc** en **Serge Le Tendre** verschenen in 1997 bij uitgever Les Humanoïdes Associés vier albums over John Chinaman, een vechtersbaas die in opdracht van de Kantonese machthebbers naar San Francisco wordt gestuurd om de plaatselijke leiders aldaar in het gareel te brengen. Die opdracht gaat niet goed. Ook bij Chinezen kruipt Amerika onder de huid. Dat maakt het gegeven van de reeks alleen maar boeiender. Maar het was Nederland niet vergund. Er verscheen destijds slechts één deel van *Chinaman* bij uitgeverij Casterman. Maar nu de oorspronkelijke reeks bij Dupuis is ondergebracht, is er vaart achter gezet. Binnen het jaar zijn vier delen uitgebracht en het vijfde volgt binnenkort. Stevig ritme, maar wat heeft John Chinaman intussen allemaal beleefd? Ontegenzeggelijk veel, ofschoon de belofte van weleer naar mijn idee behoorlijk wat schuld heeft gemaakt

CHINAMAN

Met het eerste deel van de reeks - *De berg van goud* - suggereren TaDuc en Le Tendre een alternatieve western te verbeelden en zodoende het welbekende genre te problematiseren. Het intrige is ingewikkeld, maar prikkelt. Het décor wordt gevormd door de eerste generatie

door
HANS MOORS

Chinezen, gastarbeiders in het dan nieuwste stuk van Amerika en hun culturele repertoire. Zo opvallend geel tussen al die verschillende soorten blank; niet strokend met, maar nog steeds zo betrokken bij het moederland. Dit décor is fascinerend. En het verhaal is spannend. Wat saai gecomponeerd over de pagina's, in een tekenstijl die mijn aandacht ternauwernood vasthoudt, teveel *voice over*, teveel kreten ('Vrrooaahb', zoals Michel Vaillant ooit, maar dan met bloed en van pijn). Toch een boeiend album. Het tweede deel - *Met gelijke wapens* -

neemt nog aardig wat van die belofte mee. John Chinaman is op drift geraakt. (Waar naartoe is niet duidelijk. De 'vlakten' waarover het promotiemateriaal rept, zie ik niet terug – en daarvoor zou hij ook echt de Rocky Mountains over moeten) Hij heeft met zijn zielsverwant van weleer nog een erestrijd uit te vechten. Daarna is hij alleen. Met zijn lot – ondoorgrondelijk als gras. De ellende is, dat hij vervolgens in avonturen belandt, mensen ontmoet. Of nee, hij ontmoet westerncliques, meteen in het tweede deel al. Uiteraard helpt hij kolonisten op trek uit de brand. In deel drie - *Voor Rose* - belandt hij – aan de goede kant natuurlijk – in een conflict tussen kapitalisten en warme oudjes (niet Elvis, dit keer) die zich over een weeskind hebben ontfemd. Bijna krijgt hij de schuld van kinderroof. Maar het komt goed en de 'vlakten' lonken. De avonturen van John Chinaman worden episodes, overbekende *tokens* van het Wilde Westen. En dat is zo verdomd jammer als je in beginsel over gouden verhaallijnen, over dat intrigerende decor, over die plot van de ontwikkeling van de Chinese gemeenschap in het ontwikkelingsland Amerika beschikt. Deel vier - *De roestvreter* - biedt soelaas. TaDuc en Le

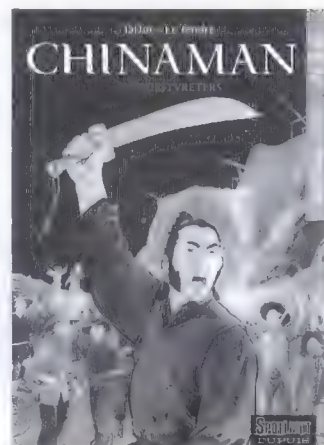
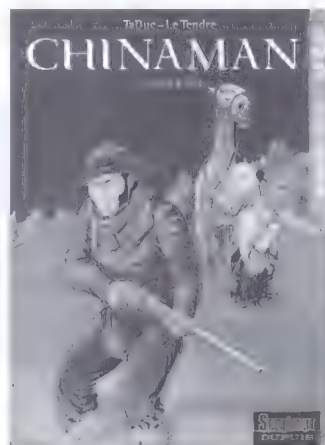
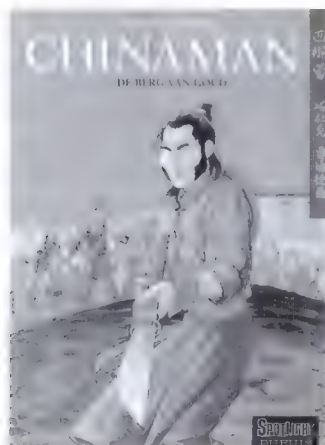
Tendre brengen de Chinese spoorwegarbeiders in beeld. Eindelijk terug naar de Chinezen zelf, een Chinees beeld in het

Wilde Westen. Boven-dien snijden zij het welenlijke thema van onverenigbare humeuren, ethische twistkiemen binnen de Chinese gemeenschap aan, net als in het eerste deel. Te voorzichtig, te omkleed beter gezegd, maar ik heb hoop voor het vervolg van de reeks.

Chinaman 1: De berg van goud
Chinaman 2: Met gelijke wapens
Chinaman 3: Voor Rose
Chinaman 4: De roestvreter

TaDuc & Le Tendre
Dupuis 2001/2002
ISBN 90-314-2376-9 (deel 1)
ISBN 90-314-2377-7 (deel 2)
ISBN 90-314-2378-0 (deel 3)
ISBN 90-314-2379-0 (deel 4)
Prijs €2,97 (deel 1)

€4,50 (deel 2 t/m 4)
(48 pagina's, kleur, s.k.)

door
DANIEL PUCH
VERTALING RIK SANDERS

Tussen 1890 en 1898 publiceerde een kunstenaar genaamd **Orestes** in het tijdschrift *El Negro Timoteo* zes panelen in een stripsequentie. In 1927 maakte de schilder **Rafael Barradas** zeventien strips voor het kinderblad *De Oro Son*. Maar als we echt over strippioniers in Uruguay gaan praten, dan moeten we **Julio E. Suarez** noemen. Zoals zo vaak begint het ontstaan van een structurele stripbeweging in een land met politieke satire, en niet met avonturenstrips. Ook Suarez is geen uitzondering: hij bespote in de jaren dertig en veertig de machthebbers en regeringsambtenaren in zijn land via de populaire strip *Peloduro* (Hard haar). De gelijknamige hoofdpersoon is

Si es tamaño la oesdia,
será fiero el escarmiento.
Ya convoca al momento
los jueces, la escribana
y de tropa un regimiento.

Tan grande acontecimiento
se recordará años mil
Todo al que viera mandó
en condenado a tormento
y luego, a garrote vil.

Ya levanta el carpintero
el cadaleo justiciero
Y en seguida al trovador
se lo cuenta lastimero
un bonzado labrador

Ante el peligro imminente
corre el vate diligente
a implorar gracia del Rey,
que no se cumple la ley
vertiendo sangre inocente.

EDUARDO BARRETO

een jongen uit de arbeidersklasse met een scherpe blik voor scheve politieke en sociale verhoudingen. Andere wegbereiders zijn **Fola** (Geoffrey Foladori), die in de jaren vijftig en zestig strips publiceerde in het blad *Mundo Uruguayo*, en **Alberto Breccia** (bekend van *Mort Cinder*). Het merendeel van het werk van beide striptekenaars verscheen eigenlijk in Argentinië - Breccia emigreerde als kind naar dit land - maar hun invloed op de Uruguayaanse stripwereld was aanzienlijk.

Veel tekenaars uit Uruguay, zoals ook **Emilio Cortinas** met zijn spionnenstrip *Vito Nervio*, vonden en vinden in de regel werk in grote buur Argentinië. Toch bestaan er in eigen land wel degelijk kranten en tijdschriften waarin ruimte is voor strips en cartoons. Wel bestaat er een voorkeur onder het publiek voor

politiek gedreven werk boven avonturenverhalen. Dit zou verklaard kunnen worden door het feit dat er vanaf de jaren vijftig reeds voldoende Argentijnse en Amerikaanse actiestrips verkrijgbaar zijn. Als er al avonturenstrips gemaakt worden, dan staan ze overigens meestal ook in kranten. **José Rivera** bij voorbeeld, tekende in de jaren vijftig strips over gringo's en gauchos voor het dagblad *El Día*. In de jaren zeventig en tachtig bracht de krant *La Republica* iedere week het supplement *Alien* uit met werk van de Uruguayaan **Tabaré** en de Argentijnen **Fontarannosa** en **Mandrafina**.

Gedurende de militaire dictatuur van 1973 tot 1984 was het lastig politieke satire te bedrijven. Het blad *El Dedo* werd bij voorbeeld na een paar nummers in 1982 alweer verboden. De redactie zette een nieuw magazine op onder de naam *Guambia* (wat 'voorzichtig' betekent). Dit cartoontijdschrift mocht wel verschijnen, al werden sommige nummers gecensureerd (wat de redactie dan meldde). Na het einde van de dictatuur hield *Guambia* het vol tot medio 2000, waarna het door een tekort aan inkomsten vanwege de economische crisis het loodje legde. Er verschenen ook andere politieke humortijdschriften, maar die waren, zoals veel bladen in Uruguay, slechts een kort leven beschoren. Het eerder genoemde *El Dedo* gaf in 1983 nog een stripspecial uit, waaraan de belangrijkste tekenaars van dat moment meededen: **Eduardo Barreto**, **Pilar González**, **Satut**, **Lizán**, **Hontou**, **Daniel González**, **Flagothier**, **Cibils**, **Colla**, **Tabaré**,

Omar Bohuid, **Risso**, **Gezzio**, **Augusto**, **Tata Alcuri** en **Ignacio González**. Andere publicatie- mogelijkheden waren er vrijwel niet, zodat tekenaars uit nood hun avonturen-, sf- of fantasy-strips in blaadjes bundelden. Sommigen kozen voor een carrière buiten Uruguay. Zo ont-

wikkelden Eduardo Barreto (Marvel, DC, Dark Horse) en **Richard Bennet** (Image) zich in de VS tot bekende comicartiesten. Vandaag de dag is dit beeld weinig veranderd. Er verschijnen allerlei kleine tijdschriften in eigen beheer - in fotokopie of gedrukte vorm - met namen als *El Angel Negro*, *Eikon*, *Guacho*, *Balazo*, *Montevideo*, *Ciudad Gris* en *Historiet@s.uy*. De geschiedenis van het Uruguayaanse beeldverhaal zit vol met voorbeelden van weinig succesvolle projecten. Toch is het bemoedigend te zien dat steeds weer nieuwe tekenaars proberen een bestaan op te bouwen, ondanks de gebrekkige marktomstandigheden en het lage bevolkingsaantal in Uruguay. Ze hebben de witte vlag gelukkig nog niet gehesen.

Daniel Puch is een Uruguayaanse cartoonist, die als vormgever in New Jersey (VS) werkt.

Dagboek van 'n strip

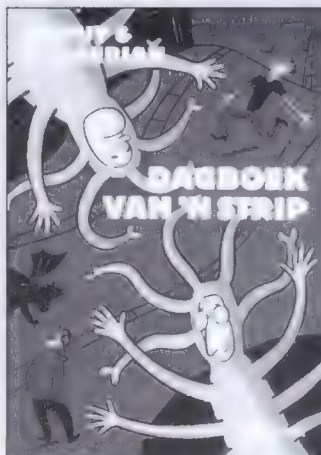
Dupuy & Berberian
Oog & Blik 2002
ISBN 90-5492-026-2
Prijs €14,95
(128 pagina's, zwart/wit, s.k.)

Sinds een paar jaar is de serie *Meneer Johan* van het Franse duo **Philippe Dupuy** en **Charles Berberian** ook in Nederland en Vlaanderen zeer populair. Onlangs werden zij geëerd met een grote overzichtstentoonstelling in Leuven. Ter gelegenheid hiervan liet uitgeverij Oog & Blik twee nieuwe uitgaven verschijnen: het nieuwe, vijfde deel van *Meneer Johan* en *Dagboek van 'n strip*.

Dagboek van 'n strip verscheen oorspronkelijk in 1994 bij L'Association, een kleine Franse uitgeverij die een paar jaar eerder was opgericht door een aantal jonge stripmakers. Dupuy en Berberian waren onder de indruk van hun uitgavebeleid: de auteurs konden persoonlijke verhalen maken, zonder zich te hoeven beperken in de lengte van hun verhalen. Op deze manier wilden zij zelf ook graag een keer te werk gaan. Op dat moment waren er twee albums van *Meneer Johan* verschenen met korte verhalen. Dupuy en Berberian hadden met plezier aan deze boeken gewerkt, maar ze wilden met deze strip meer de diepte in en langere verhalen gaan maken.

Terwijl zij aan *Meneer Johan 3* werkten (*Vrouwen en kinderen eerst*) maakten zij tegelijkertijd *Dagboek van 'n strip*. Hierin wilden zij laten zien hoe *Vrouwen en kinderen eerst* tot stand was gekomen.

Meneer Johan is een serie over alledaagse gebeurtenissen, waarvoor de auteurs als basismateriaal hun eigen ervaringen gebruiken. Die zijn niet altijd even prettig, maar in *Meneer Johan* blijft de toon van de verhalen luchtig en wordt met elegante lijnen een tamelijk idyllisch Parijs weergegeven. *Dagboek van 'n strip* is een belangrijk boek voor de ontwikkeling van het oeuvre van Dupuy en Berberian ge-

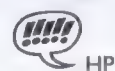

weest. Het heeft zeker invloed gehad op wat ze hierna zouden maken, het duidelijkst misschien in *De filosofieën van Felix*, maar ook in hun gewone *Meneer Johan*-reeks.

Alhoewel ik het met zeer veel plezier en soms hardop lachend heb gelezen is *Dagboek van 'n strip* minder luchtig van toon dan de eerste *Meneer Johans*. De verschillende episodes werden getekend in zwart/wit en Dupuy en Berberian werkten niet samen aan de pagina's, maar tekenden om beurten een episode. In tegenstelling tot hun reeksen (*Meneer Johan* en het niet vertaalde *Henriette*) konden Dupuy en Berberian zich bij hun 'dagboek' permitteren om te experimenteren. Dupuy ging door een dal ten tijde van het werken aan deze strip. Hij kwam in een relatiecrisis terecht, zijn moeder lag op sterven en hij twijfelde over zijn talent. Dupuy verwerkte die ervaringen in zijn leven in een aantal indrukwekkende episodes van dit boek. De elegante lijnvoering maakt plaats voor een schreeuw op papier.

Terwijl Dupuy er zijn eigen zorgen in kwijt kon was voor Berberian het werken aan *Dagboek van 'n strip* meer een verkenning van het medium strip. Tegelijkertijd relateert hij zijn belang als striptekenaar in hoofdstukken over signeersessies en interviews. Heel grappig is de scène waarmee het boek opent en waarin een taxi-chauffeur prachtig verwoordt hoe de meeste mensen tegen het medium strip aankijken. Als Berberian hem antwoord geeft op de vraag wat hij voor de kost doet en deze antwoordt met: 'Ik ben tekenaar, ik maak stripverhalen', reageert de chauffeur met: 'Ah, ik snap het. Je maakt van die flauwekul'.

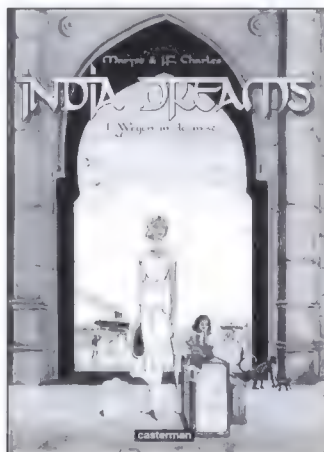
Dat stripverhalen helemaal geen flauwekul zijn en dat je met het medium heel zinnige en heel persoonlijk dingen kunt uitdrukken is al meer dan eens bewezen. Dupuy en Berberian doen dat opnieuw in deze schitterende uitgave.

India Dreams I: Wegen in de mist

Charles & Charles
Casterman 2002
ISBN 90-303-8161-2
Prijs €9,25
(56 pagina's, kleur, h.k.)

Om maar met de deur in huis te vallen: dit is vakwerk! Een goed verzorgde uitgave (met 8 bladzijden potloodschetsen en een voorwoord), een scenario met literaire aspiraties en oogstrelend tekenwerk. Of beter gezegd: schilderwerk. **Jean-François Charles** heeft in de 25 jaar dat hij tekent een aardige reputatie opgebouwd. Dit komt onder meer tot uiting in het feit dat onlangs de originele platen van de hier besproken stripuitgave geëxposeerd werden in het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal in Brussel. Charles schildert en kleurt zijn potloodschetsen di-

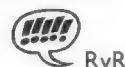
rect in. Hij lijkt niet of nauwelijks gebruik te maken van inktlijnen, hetgeen een verzachtend effect heeft op de tekeningen; in positieve zin. Dit geldt ook voor de kaderlijnen. Voeg daarbij het smaakvol kleurgebruik en de goede balans tussen de figuren en de achtergronden en je hebt een boek waar je regelmatig genietend bij één plaatje blijft hangen.

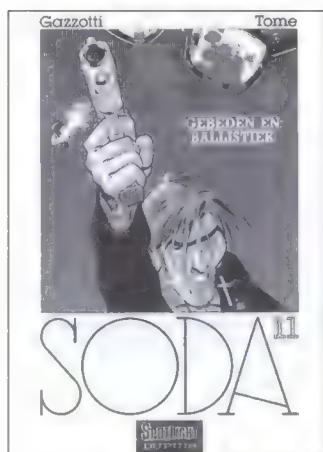
Dit is meteen het enige minpuntje: de platen staan soms zo op zichzelf dat het leesritme even stukt.

Wegen in de mist is het eerste deel uit een trilogie, dus de plot laat nog op zich wachten, maar het scenario van **Maryse Charles** heeft al veel te bieden. Er wordt een parallel getrokken tussen twee tijdperken, twee landen en twee generaties. In het Londen van 1944, waar rondvliegende V-1's de mensen de underground injagen, komt de jonge, zwangere Emily Gilmore in aanraking met het verleden, middels het dagboek van haar moeder en het bezoek van een oude bekende uit India. Emily wil eigenlijk niets horen over haar kindertijd in India. Zij houdt jeugdvriend Jarawal op afstand, maar neemt wel het dagboek van haar moeder ter hand. Hiermee belanden we in 1927, waarin de moeder met haar dochtertje naar India reist, waar

haar man werkt voor de maharadja Dharma Singh, de heerser van Khalapour. In het warme, broeierige Khalapour lopen vervolgens politieke en amoureuze aspecten door elkaar, waarna we op de laatste bladzijde terugkeren naar Londen, waar Emily haar man en kind blijkt te hebben verloren.

Arnaud de la Croix beschrijft in zijn voorwoord het 'Indiasyndroom', dat er in het kort op neerkomt dat menig Europeaan danig gedesoriënteerd raakt door de confrontatie met de naakte armoede, de onverbloemde sensualiteit en het irrationele in de Indiase samenleving. Dit syndroom wordt door het echtpaar Charles subtiel verwerkt, in woord en beeld. Er rest hen wat mij betreft slechts één uitdaging: de hier getoonde kwaliteit handhaven in deel 2 en 3!

Soda II: Gebeden en ballistiek

Gazzotti & Tome
Dupuis 2001
ISBN 90-314-2347-5 (h.k.)
ISBN 90-314-2348-3
Prijs €8,69 (h.k.)
€4,58
(48 pagina's, kleur, h.k. + s.k.)

Lezen in de nieuwste aflevering van de reeks Soda is als het kijken naar een moderne politiefilm. De openingsscène staat bol van grof geweld en er vallen twee doden als de als predikant verklede inspecteur Soda genadeloos terugslaat wanneer hij hard wordt aangepakt door als predikant verklede schurken. De wetsdienaar komt niet schadeloos weg, want het akkefietje doet zijn moraal wankelen, zeker als het grote geld lonkt. Tien miljoen dollar. Dat biedt mogelijkheden. Weg! Het land uit.

Als het intelligente plot van **Philippe Tome** even iets te theoretisch wordt, weet hij dit als een uitgekookte Hollywoodscenarist op te vangen met een actiescène. Als de actie te hard wordt, plaatst hij een subtiel stuk tedere liefde en erotiek. Kundig doseert Tome zijn stemmen en sferen om tot een afwisselende cocktail van emoties te komen. Het enige dat mankeert zijn de slepende violen en snepende trompetten om de juiste stemming ook via het gehoor bij het publiek op te wekken.

De tekeningen van **Bruno Gazzotti** hebben tempo, stijl en humor en hadden ook de grafische versie van *Die Hard V* kunnen zijn. De voeten van Soda in de regen als uit de verte een auto opdoemt, de mobiele eenheid die door flarden traangas opruikt en de lieflijke glimlach van Soda's moeder als zij haar maffiavriendje

uitzwaait zijn door de tekenaar met zorg in de compositie van het verhaal betrokken als vertel- en stijlmiddel.

Het filmische geheel straalt een enorme professionaliteit uit. Tekeningen en verhaal stuwten elkaar op tot ongekende hoogte. Ook al komt inspecteur Soda zwaar gehavend en slechts gedeeltelijk succesvol uit de strijd, in artistiek opzicht zijn de inspanningen van deze wetsdienaar in alle opzichten geslaagd te noemen.

Jonathan 13: De smaak van de songrong

Cosey
Lombard 2001
ISBN 90-5581-385-0
Prijs €4,99
(64 pagina's, kleur, s.k.)

In het dertiende deel van de reeks *Jonathan* raakt de titelfiguur opnieuw betrokken bij het verzet van de Tibetanen tegen de Chinese bezetters. Het verhaal begint wanneer twee gevangenen, Tibetaanse monniken, weten te ontsnappen uit een Chinese gevangenis. Eén van de twee, Tulku Lingpa XI, wordt door de soldaten doodgeschoten. De ander weet te ontsnappen. Door 's nachts te reizen komt hij uiteindelijk veilig bij de Naxi aan, een etnische minderheid in de provincie Yunnan. Helaas wordt hij gezien door Chinese soldaten die hem dodelijk verwonden. In deze situatie vind Jonathan, die toevallig ook bij de Naxi verblijft, hem. Hij kan nog net de laatste woorden van de monnik opvangen: 'Tulku Lingpa XI' en 'songrong'. Jonathan komt erachter dat songrong de naam is van een eetbare paddestoel uit de streek. Tulku Lingpa XI is de naam van de abt van het klooster waar Jonathan op dat moment verblijft. Hij krijgt ook te horen dat de abt tijdens de culturele revolutie wist te voorkomen dat het enige exemplaar van een oude heilige tekst zou worden vernietigd. Terwijl Jonathan probeert om het raadsel te ontrafelen, ziet hij ook steeds het gezicht van een jonge vrouw, die hij denkt ergens van te herkennen.

Deze strip is weer een prachtig voorbeeld van de liefde die Co-

sey heeft voor Tibet. Voor de mensen die er wonen en al jarenlang onderdrukt worden, hun cultuur en voor de prachtige lichten en landschappen en alles wat zich daarin bevindt. De dialogen zijn minimaal. Door een sterk kleurgebruik en het gebruik van schaduwen wordt de kracht van de illustraties versterkt. Kortom, een mooie aanvulling van de serie.

Kinky & Cosy I: Is het nog ver?

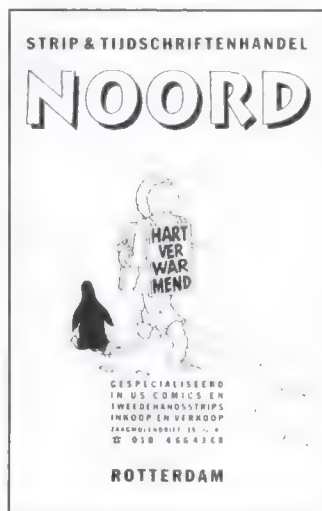
Nix
Grint/Van Halewyck 2001
ISBN 90-5617-367-7
Prijs €14,85
(96 pagina's, kleur, s.k.)

De anarchistische tweelingzusjes Kinky en Cosy zijn in België bezig met een stormachtige opmars. Aanvankelijk verschenen de gags over dit tweetal in *De Mix*, de wekelijkse jongerenbijlage van dagblad *De Morgen*, maar spoedig gaf deze krant (oplage 60.000) de strip een dagelijkse frequentie. Sinds maart 2001 staan Kinky en

Cosy ook dagelijks in de veel grotere krant *Het Nieuwsblad*, die een oplage heeft van 210.000 exemplaren. De volgende stap op het carrièrepad is deze albumuitgave, een coproductie van stripuitgever Grint en literair uitgever Van Halewyck.

Maar wat is *Kinky & Cosy* nu eigenlijk precies voor strip? Dit nieuwe werk van de Vlaamse tekenaar **Nix** valt het best te vergelijken met *Eefje Wentekteefje*, de al even bizarre reeks van de Tilburger **Jeroen de Leijer**. De overeenkomst zit hem vooral in de absurde situaties, de gortdroge humor en de speelse tekenstijl. Bovendien maakt Nix net als De Leijer gebruik van terugkerende bijfiguren die alleen al door hun aanwezigheid op de lachspieren werken, zoals dokter Mes, agent Lex en piloot Horizon, die allemaal volstrekt incapabel zijn voor het beroep dat ze uitoefenen. Net als Eefje zijn ook Kinky en Cosy de meeste volwassenen de baas, maar ze zijn daarin een stuk gemener dan hun Nederlandse tegenhangster. De grappen zijn vaak cru, maar blijven toch ook kolderiek. Voor Nix en zijn vriend **Bart Schoofs** zijn er leuke hoofdrollen weggelegd als

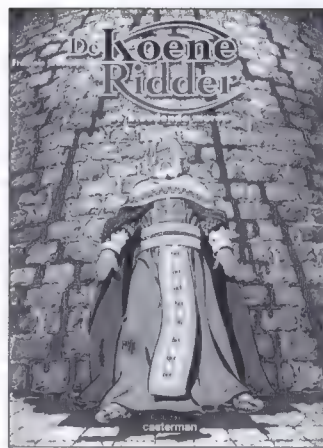
Kinky en Cosy in enkele fullcolour fotostrips, verspreid door het boek. Het merendeel van de gags is fraai ingekleurd, maar helaas is niet het hele album in kleur. Niettemin wacht Kinky en Cosy ook in Nederland een kleurrijke carrière.

De koene ridder 20: De bloedende muren

Craenhals
Casterman 2001
ISBN 90-303-3548-3
Prijs €4,75
(48 pagina's, kleur, s.k.)

In 1970 verscheen *De zwarte prins*, het eerste deel in de stripreeks *De koene ridder*. Nu, tweëndertig jaar later laat de geestelijk vader van de reeks, **François Craenhals** (1926) met *De bloedende muren* oude tijden herleven. Craenhals is een oude rot in het stripvak. Hij is gerijpt bij het weekblad *Kuifje* waar hij met de klassieke strip *Pom en Teddy* furore maakte. Craenhals weet het klassieke middeleeuwse thema van de moedige edele ridder zo neer te zetten dat het toch net niet stereotiep wordt, ook niet in zijn extraverte tekenstijl waarin magisch-realistische elementen een prominente rol spelen. Craenhals schept een luisterrijk beeld van torenhoge kastelen, wapperende banieren, scherpe toernooien, kwijnende jonkvrouwen, zoetgevooisde minstrelen en vileine magisters. Roland van Walburghe is de koene ridder, die strijdt met open vizier voor de goede zaak. Machiavellisme is hem vreemd en dat maakt dat hij geregeld overhoop ligt met zijn vorst en schoonvader, Koning Arthus. In dit album wordt Arthus gesteerd door visioenen, waarin zijn in het kraambd gestorven vrouw, moeder van zijn dochter Gwendoline, hem herinnert aan zijn ambities op het slagveld, die ten koste zijn gegaan van hun liefdesleven. De ontbrekende stukken in de puzzel worden aangeleverd door een stille aanbieder van de gestorven koningin, die Arthus eens en voor altijd zijn tekortkomingen in de liefde wil inpeperen. Als het koningsdrama uit de hand dreigt te lopen, grijpt Gwendoline in. Zij weet het tij te keren. Zoals in alle voorgaande

albums geeft Craenhals zijn stripfiguren menselijke trekjes. Ze zijn vol emotie, feilbaar, belust op macht, maar ook vol liefde en zendingsdrang. Kortom het zijn geen sjablonen en niets menselijks is hen vreemd. Een sympathieke held met naast hem interessante persoonlijkheden in een leuke reeks.

Tosca I: Het tijdperk van het bloed

Desberg & Vallès
Glénat 2001
ISBN 90-6969-288-0
Prijs €11,95
(48 pagina's, kleur, h.k.)

Francis Vallès is de tekenaar van de magnifieke reeks *De meesters van de gerst*, waarin per album het verhaal van een generatie uit een bierbrouwersgeslacht wordt verteld. Hij weet zijn personages zeer realistisch neer te zetten met een zelfbewuste lijnvoering. Tegelijkertijd slaagt hij erin de juiste atmosfeer en spanning op te roepen dankzij zijn herkenbare

eigen stijl die een belangrijk vertelmiddel vormt. Zeker in een serie als *De meesters van de gerst* komen zulke kwaliteiten mooi tot hun recht, omdat deze zich afspeelt in verschillende tijdperken. De achtergrond waartegen zijn nieuwste serie zich afspeelt is minder afwisselend en minder origineel. Een geheime politieorganisatie zet de hoofdpersoon in als infiltrant in de machtige maffiafamilie Tosca om het naadje van de kous te weten te komen. Ondersteund door moordaanslagen komt de jonge man al snel aan de top te staan. De grote vraag is hoe hij met deze machtspositie zal omgaan, want voor hij deze opdracht in de maag kreeg gesplitst, was hij ter dood veroordeeld omdat hij uit wraak voor de dood door overdosis van zijn broer twee dealers had vermoord. Scenarist **Stephen Desberg** is verantwoordelijk voor dit scenario vol geweld en godfatherromantiek. Vallès ging er routineus mee om en zette een stijlvolle wereld neer bevolkt door uitgesproken karakters. Wel mooi, niet verrassend.

De bewaker van de lans I: De broers

Ferry & Ersel
Glénat 2002
ISBN 90-6969-290-2
Prijs €11,95
(48 pagina's, kleur, h.k.)

De laatste profetie I: Reis naar de hel

Chaillet
Glénat 2002
ISBN 90-6969-291-0
Prijs €11,95
(48 pagina's, kleur, h.k.)

Glénat lanceert een nieuwe collectie. De boeken hebben een gele rand en op de voorkant staat een klein geel driehoekje met een afbeelding van een passer en de tekst 'De zwarte loge'. Wellicht een verwijzing naar de Vrijmetserij? Het motto van **Honoré de Balzac** in de schutbladen versterkt het mystieke sfeertje dat rond de albums hangt: 'Er zijn twee geschiedenissen, de officiële geschiedenis die van leugens aan elkaar hangt, en daarnaast de geheime geschiedenis, die de ware oorzaken van de gebeurtenissen vertelt...' Voor een verduidelijking van de motieven achter de reeks dient de lezer te surfen naar www.glenat.be: 'Ze (de auteurs) provoceren een beetje, en spelen met grote mythen, denkstromingen, geloven maar blijven altijd tolerant. De zwarte loge opent vergeten handschriften, peilt verlaten graven, wandelt in onbekende doolhoven of probeert oeroude raadsels te ontcijferen... Aan de rand van fantasie, esoterisme en filosofie, de Zwarte Loge kiest haar weg: die van Esoterisme. Die van geheim en mysterie. Tussen schaduw en licht.' Geen voer voor nuchtere

wetenschapsdenkers dus.

Beide nieuwe boeken zijn historische verhalen waarin het christendom een belangrijke rol speelt. In *De bewaker van de lans* gaat een archeoloog in de Tweede Wereldoorlog op zoek naar de lans van Longinus. Dit wapen zou Christus in zijn laatste sterfuur verwond hebben. **Adolf Hitler** is er van overtuigd dat het de bezitter ervan oppermachtig maakt. Een verbeteren speurtocht is het gevolg. *De laatste profetie* speelt zich af in de nadagen van het Romeinse rijk, wanneer het Christendom de klassieke godsdiensten verdrijft. De edelman Flavius betreedt het rijk der doden om de machinaties achter deze geloofsverschuiving te doorgronden. Bovendien wil hij zijn gestorven vrouw weer zien. Het eerstgenoemde boek doet sterk denken aan een stripbewerking van een nieuwe nog onverschillen episode van *Indiana Jones*, niet alleen vanwege de historische setting, de archeologische queeste en de bovennatuurlijke eigenschappen van het gezochte voorwerp, maar vooral door hoed die hoofdpersoon Laurent draagt en zijn avontuurlijke zwerftochten door oeroude gewelven. Schrijver **Ferry** heeft goed in de gaten dat je beter een goed idee kunt jatten dan zelf met een slecht idee te komen. Tekenaar **Ersel** is weinig origineel in de verbeelding van het verhaal, maar laat met zijn klassiek realistische stijl weinig steken vallen, waardoor het geheel vertrouwd aandoet als een aflevering van een goede reeks die al jaren loopt.

Gilles Chaillet is ook niet bepaald een stilistische durf, maar weet met een paar creatieve pagina-indelingen toch nog aangenaam te verrassen. Bovendien heeft hij zich uitgeleefd in prachtige stadsgezichten op het oude Rome. Ook het verhaal van

Chaillet is iets origineler dan dat van Ferry, maar het doet wel denken aan de christelijke boodschappen van historische monsterproducties als *Quo vadis* en *Ben Hur*. Desondanks ontbeert het de ontwikkeling en de spanning van *De bewaker van de lans*. Dit leidt tot de voorlopige conclusie dat de verfrissende en gewaagde esoterische drijfveren achter *De zwarte loge* uiting lijken te vinden in beproefde Hollywoodconcepten en verzorgd, maar klassiek tekenwerk. Is dat erg? Niet als het een boeiend product als *De bewaker van de lans* oplevert dat de lezer aangenaam weet te verstrooien en te fascineren. Bij *De laatste profetie* is het een beetje vervelender, maar wellicht dat dit nog goed komt in het tweede deel als Flavius zich geplaatst ziet voor meer spannende uitdagingen en Chaillet nog meer uit zijn dak kan gaan bij de weergave van bovennatuurlijke en klassieke verschrikkingen.

Achter de schermen van de macht I: De dood van een minister

Delitte & Richelle
Casterman 2001
ISBN 90-303-8351-8
Prijs €9,25
(56 pagina's, kleur, h.k.)

Sir Stuart Parkinson heeft gedurende zijn lange politieke carrière zijn eerlijkheid en openheid weten te behouden. Uit walging voor de nieuwe politieke kopstukken, die minder integer bleken en hem aan de kant schoven, klapt hij uit de school en hangt de vuile was buiten. Weinig later zoekt de politie naar zijn moordenaar en is er een kettingreactie van moord en intrige ontstaan die een weinig vertrouwenwekkend beeld geeft van politieke machthebbers.

Tekenaar **Jean-Yves Delitte** voorzag de hoofdrolspelers van herkenbare uiterlijke kenmerken en de lezer mag hem daar zeer dankbaar voor zijn, want scenarist **Philippe Richelle** heeft flink wat karakters nodig om zijn gecompliceerde verhaal te vertellen. Jammer genoeg kan dit niet verhullen dat de verschillende personages geen van allen sympa-

thiek genoeg blijken om het meeleven van de lezer op te wekken. Ook is er niemand die op een spannende manier met gevaar voor eigen leven bezig is de intrige te ontrafelen. Dit maakt het album weinig aansprekend als avontuur. Als politiek statement schenkt het album ook weinig plezier. Daarvoor is in dit eerste deel nog te weinig te zien van de duistere zaakjes van de heren politici. Het belangrijkste manco dat hieruit voortkomt is dat dit album nergens niet kan boeien. Hopelijk weet Richelle wat hij doet en gebruikt hij deze langdradige aanloop als springplank voor een wervelende intrige in het tweede deel, want nog meer politiek gekonkel en gemoord zonder duidelijke ontwikkeling is meer dan een lezer kan verdragen.

Fog I: De tumulus

Bonin & Seier
Casterman 2002
ISBN 90-303-8309-7
Prijs €9,25
(64 pagina's, kleur, h.k.)

Fog is de eersteling van de veelzijdige kunstenaar **Cyril Bonin** (1969) die naast striptekenaar ook als videokunstenaar, beeldhouwer en poppenmaker actief is. Scenarist **Roger Seiter** (1955) is al veel langer in de stripwereld actief. Beiden zijn afkomstig uit Straatsburg.

De tumulus (latijns voor grafheuvel) is een zeer overtuigend begin van de serie. De naam van de reeks lijkt ook goed getroffen. Mistig en mysterieus is het terrein waarin Scotland-Yarddetectives Molton en Harwood zich begeven in de onderbuik van Londen. *Fog* wordt verteld als een

rijkgeschakeerd 19^e-eeuws feuilleton waar persoonlijke verhalen en de moordzaken ingenieus door elkaar lopen. Seiter is historicus van huis uit en heeft zich terdege verdiept in het Londense universum van de laat 19^e eeuw. Hij neemt alle tijd en ruimte om het verhaal te vertellen. Naast de moorden en het detectiewerk fileert hij de Londense upperclass op subtiele wijze waardoor *Fog* veel meer diepgang krijgt dan een doorsnee album uit het genre. Londen wordt in de herfst van 1874 opgeschrikt door een reeks van bizarre moorden. De slachtoffers worden gedood door als Vikingen verklede mannen die primitieve wapens als bijlen en bogen gebruiken. De motieven van de moordenaars blijven duister. Wel zijn alle slachtoffers uit de gegoede klasse afkomstig wat een enorme druk legt op het politieapparaat. Graves, een journalist van *The Times*, legt tenslotte de verbinding tussen de moorden en een kort daarvoor opengebroken Vikinggraf op de Shetlandeilanden. De runen bij dit graf vermelden dat de Vikingbroers Jön en Haakon 1000 jaar geleden verraderlijk om het leven zijn gebracht en dat zij zich eens op vreselijke wijze zullen wreken. Tijdens de overtocht naar Londen verdwijnen de lijken op mysterieuze wijze. De inspecteurs Molton en Harwood van de Yard worden onder grote druk van hun chef gezet om de zaak op te lossen. Hun positie lijkt vrij hopeloos, zij onderzoeken de moordgevallen zonder een moment zelf het initiatief te kunnen nemen. De zaak lijkt voor hen vooralsnog vrij hopeloos.

Bonin heeft het doordachte scenario prachtig uitgewerkt. Zijn Londen is grauw, vol monochrome kleuren en gehuld in een permanent duistere sfeer. Hij slaagt er volledig in om zijn teke-

ningen en kleurgebruik aan te passen aan de sombere stemming. Ook zijn figuren zijn prachtig getroffen met hun minimalistische mimiek en afstandelijkheid. Fog heeft de potentie om tot een niveau als dat van de strip *Samber* van **Bernard Hislaire** te kunnen uitgroeien. Hopelijk komen de Nederlandse vervolgen snel op de markt want in Frankrijk is men reeds toe aan deel 3.

JdL

De Tijdjagers 1: Ula

Zanotto

Prestige 2001

ISBN 90-76752-32-X

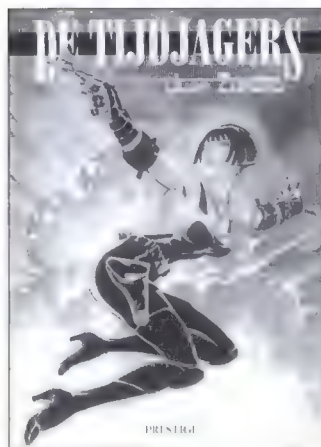
Prijs €7,50

(64 pagina's, kleur, s.k.)

De Argentijnse stripveteraan **Ju-**

an Zanotto is in Nederland nagenoeg onbekend. In Argentinië is hij echter één van de godfathers van het stripverhaal. Hij maakte onder meer met scenarist **Ricardo Barreiro** de fantasystrip *Barbara*, een wulpsse zwartharige heldin. Daarnaast is hij vooral bekend van de reeks *Cronache del tempo medio* over een post-apocalyptische wereld. **Emilio Balcarce** tekende voor het scenario. Op 72-jarige (!) leeftijd debuteert Zanotto nu in het Nederlandse taalgebied met *De Tijdjagers* (*I ladri del tempo*).

Zanotto volgt het vertrouwde patroon van een buitenaardse mogendheid die de mensheid bedreigt. In zijn universum zijn het tijdjagers, een soort van moderne piraten uit de galactische confederatie, die zich van plek tot plek in het universum verplaatsen om dit te kunnen koloniseren.

Tijdens een honeymoon in de Mexicaanse badplaats Cancun is het pasgetrouwde koppel Laura en Christiaan uit Argentinië getuige van de overval van een stel dwergen op voorbijganger Luke Arnold. De dwergen worden verdreven maar korte tijd later wordt Laura ontvoerd. Luke

blijkt een journalist uit Buenos Aires te zijn en hij leidt Chris naar het spoor van de ontvoerders. Als journalist schreef Luke eens een geamuseerd stuk over buitenlandse wezens die de aardbewoners van hun tijd bestalen waardoor de aardbewoners geen tijd meer hadden om zich zelf te kunnen handhaven. Vanaf die dag wordt Luke geregeld het mikpunt van aanslagen.

Zanotto is een kundig tekenaar die zoals veel Latijns-Amerikanen diepte in zijn tekeningen heeft en de zwarte vlakken effectief beheerst. Wel vertonen de tekeningen enig haastwerk.

Als verteller is Zanotto weinig origineel. Vele clichés uit het fantasygenre worden opgewarmd en echt spannend wordt het nooit. De verzorging van het album is overigens dik in orde. Uitgever Ervin Rustemagic, die tijdens de

EN VERDER...

* **Een diamant onder de maan 1: Rare white** (Warnauts/Raives, Casterman). De auteurs kennen de kneepjes van het vak en laten dat op iedere pagina zien; prachtige regie, heldere vertelstijl en overzichtelijk tekenwerk. Het gecompliceerde verhaal dat gaat over gevaarlijke diamantenzwandel wordt ongecompliceerd verteld en de karakters zijn zeer overtuigend.

(HW)

* **De Dragz 2: De nacht van snotsnaters** (Grojnokowski/Corcal, Dupuis). Als u om snot en gekke monsters kunt lachen is deze bundel een absolute aanrader. Ook als u vindt dat een bedenker van stripjes het niet gek genoeg kan maken, mag u dit boek niet missen. In alle andere gevallen kunt u deze uit de hand gelopen ongein vol gemankeerde creaturen beter links laten liggen.

(HW)

* **Green Manor 2: Dood zijn heeft weinig om het lijf** (Bodart/Vehlmann, Dupuis). De korte whodunits met verrassende ontknopingen spelen zich af in een typisch Britse oude mannenclub van het Londens establishment. Echt iets voor liefhebbers van het werk van Agatha Christie en Sir Arthur Conan Doyle.

(HW)

* **Grunge Genetica 1: Openbaringen** (Bayeto/Zalozabal, Prestige). Het opvallendste kenmerk van deze chaotische sciencefictionstrip is de onnatuurlijke verhouding tussen taille en borstomvang van de hoofdrolspeelster. De inkleuring is briljant, de tekeningen en het verhaal alles behalve. Dit album is het definitieve bewijs dat actie, fantasie en grote borsten alleen nog lang geen leuke strip opleveren.

(HW)

* **He Pao 2: Het geheim van de Ginkgo** (Vink, Dargaud). Avontuur en Oosterse mystiek gaan hand in hand in dit knap uitgedachte verhaal dat met direct kleurgebruik heel smaakvol in beeld is gebracht. De setting van een rampzalige overstroming is niet alleen spectaculair, maar vormt een essentieel onderdeel van de boeiende plot.

(HW)

* **Inspecteur Canardo 12: Het kindermisje met bloed aan de handen** (Sokal, Casterman). Alweer een nieuwe Canardo? Zou Sokal het op z'n heupen hebben gekregen? Dat valt aan de kwaliteit van het verhaal in ieder geval niet af te lezen. Canardo schiet een

Frans kindermisje te hulp dat haar Amerikaanse gastgezinouders zou hebben omgelegd.

(RS)

* **Jeremiah 23: Wie is Blue Fox?** (Hermann, Dupuis). Schimmig zaakje rond kindermisbruik, lokale machthebbers en andere verknijpte figuren. Eén van de betere afleveringen van de laatste tijd.

(RS)

* **Meneer Johan 5: Het houdt niet op** (Dupuy/Berberian, Oog & Blik). Stijlvolle strip waarin op haast literaire wijze de beslommingen van een jonge vader en zijn vrienden worden verbeeld. De plot – een tv-team schildert Johan en Felix per abuis af als een homostel dat de voorgedij over hun kind dreigt te verliezen – doet denken aan een aflevering van de comedyserie *Seinfeld*. Hierin denkt een journalist dat Jerry en George een liefdeskoppel vormen op basis van verkeerde interpretaties.

(RS)

* **Monsters en co.** (Disney/Pixar, Sanoma). Het vergezochte verhaal verliest zijn effect in stripvorm. De fraaie computeranimatie is enkel zichtbaar op de cover van dit getekende avontuur.

(HW)

* **Oskar 2: Paniek in de wolken** (Durieux/Lapière, Dupuis). Een klein joch bindt op de top van een wolkenkrabber in aanbouw de strijd aan met een verknijpte bouwopzichter en diens sadistische aap. Het simplistische tekenwerk doet amper afbreuk aan het snelle, geestige en thrillerachtige scenario en de fantasierijke denkwereld van Oskar.

(HW)

* **Waarheen? Waarin?** (Collignon, Harmonie). Deze zesde bundeling van cartoons uit de Volkskrant heeft een kleiner formaat dan vorige uitgaven, maar de inhoud is een onveranderd sterke tragikomedie. Hoofdrolspelers zijn onder meer Bush, Fortuyn, MKZ, Melkert, Sharon, NS, Brinkhorst en Boonstra.

(HW)

* **Zusje** (De Jager, Maarten Muntinga). De hoofdrolspeelster van deze krantenstrip uit *Trouw* is een zelfbewuste intelligente peuter die veel te bijdehand is voor haar leeftijd. Met minimale middelen bereikt De Jager maximaal effect; schematische tekeningen, korte scherpe teksten en uitgesproken karaktertjes staan ten dienste van enorm geestige plotjes. Vakwerk.

(HW)

WONDERLAND
VOOR AL UW STRIPS!
WWW.WONDERLANDSTRIPS.NL

Joegoslavische burgeroorlog in Kroatië berooid zijn uitgeverij SAF moest opgegeven is in Slovenië nu weer prima bezig en bouwt een prachtig fonds op. Chapeau!

JdL

Kaarib I: De laatste golf

Calvo & Krassinsky
Dargaud 2001
ISBN 90-6793-609-X
Prijs €4,99
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Als plaats van handeling voor de nieuwe stripreeks *Kaarib* is gekozen voor het Caribische gebied binnen de magische Bermuda driehoek. Het is de tweede helft van de 18e eeuw en het is behoorlijk onrustig in de regio. Door een vloedgolf, die in de annalen te boek staat als een ongecontroleerde Atlantische afwijking, wordt het eiland Redonda verzwolgen. Een selecte groep is ervan doordrongen dat de Cariben van binnenuit worden bedreigd. Dit mysterieuze groepje, bestaande uit een gentleman, een schoffie en een beeldschoon meisje, schijnt banden te hebben met de over zijn graf regerende oude piraat Blackbeard. Hun afkomst is in nevelen gehuld. In de havenkroegen wordt zelfs gefluisterd dat het trio niet van deze aarde is. Tijdens hun speurtocht naar de redenen van het natuurgeweld sterven diverse mensen, die meer weten over de werking van de magische driehoek, een gewelddadige dood. Tegelijkertijd speelt zich op een ander niveau een aantal bizarre gebeurtenissen af. Een sektarisch gezelschap, dat zich overeind houdt door kannibalisme, droomt zich de werkelijkheid in. Een interven-

tiepoging van de Engelse Marine, die om haar moverende redenen greep wil krijgen op de gebeurtenissen, draait uit op een bloedbad. Het spannende raadselachtige verhaal, op een scenario van de Franse fantasyschrijver **David Calvo** (1974), heeft een open einde, waarin de feiten blijven gehuld in een waas van onzekerheid. De tekenaar **Jean-Paul Krassinsky** (1972), werkend in een semi-realistische stijl, verkreeg zijn bekendheid halverwege de negentiger jaren onder meer door zijn omslagen voor de sciencefiction- en fantasy-romans van **Terry Pratchett** en eerdergenoemde **David Calvo**. Daarnaast was hij werkzaam voor het magazine *Casus Belli*, waarvoor hij het stripverhaal *Canis Bellus* heeft geproduceerd. Op naar het tweede deel in de hoop dat het drieluik dat de hoofdrol speelt, op dezelfde ongedwongen manier wordt neergezet en het verhaal weet te beheersen.

RB

VIDEO/DVD

Sneeuwwitje

Buena Vista 2001
(±80 minuten, Alle leeftijden)

Merkwaardig genoeg was deze productie - die tegenwoordig bijna synoniem is aan oubolligheid - tijdens zijn uitkomen in de jaren dertig een grensverleggende film. Tekenfilms golden in die dagen als voorfilmpjes voor de veel belangrijkere hoofdrol. *Sneeuwwitje* was een gewaagd project van de eigenzinnige **Walt Disney**, die enorme financiële risico's nam om deze 'avondvullende' film te kunnen maken. De totstandkoming was het gevolg van ongekend lange brainstormsessies en geëxperimenteer in eerder uitgebrachte korte films. De combinatie van creativiteit, geduld, vakmanschap, lef en hard werken leverde een ontroerend hoogtepunt in de filmgeschiedenis op. Verschillende generaties koesteren inmiddels warme herinneringen aan deze film en haar prachtige karakters als de lieve

Sneeuwwitje, de enge stiefmoeder en de guitige dwergjes als Grumpy, Stoetel en Doc die elk hun eigen karakter hebben. *Sneeuwwitje* is een meesterwerk. Deze digitaal geremasterde versie met volledig nieuw en hersteld geluid doet alle Disney-romantiek herleven. Af en toe dreigt het zoete karakter zo ver door te draven dat bij de nuchtere kijker het glazuur van de tanden barst, maar het prachtige tekenwerk, de fraaie enscenering, de betoverende muziek en de sterke voorstellingen blijken de decennia moeiteloos te hebben getrotseerd en in opgeknapte versie even goed - wellicht zelfs beter - de kijker te raken als een pas opgeleverde peperdure commerciële productie. Als toegift krijgt de koper van deze video een muziekfragment van **Barbara Streisand** die haar versie van *Some day my prince will come* ten gehore brengt. Als klap op de vuurpijl trakteert Disney op een 'Making of'-documentaire die even jubelend en kritiekloos is als deze recensie.

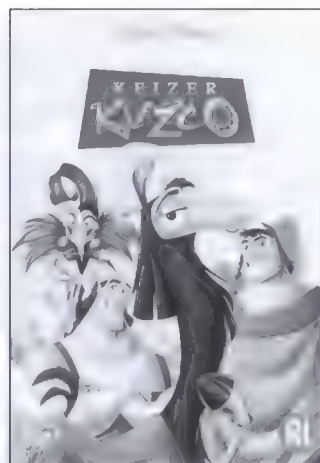

HW

Keizer Kuzco

Buena Vista 2001
(±75 minuten, Alle leeftijden)

Gaat deze Disneyfilm over een Lama die een poosje Keizer is geweest, of gaat het nu over een Keizer die een poosje Lama is geweest? Om daar werkelijk achter te komen, moet je de film uitzitten. Voor liefhebbers van een leuk verhaal is dat geen probleem. Het verhaal vliegt in volle vaart aan de kijkers voorbij. Ook

voor Disneyliefhebbers is *Keizer Kuzco* een must, al is de stijl, zowel van de tekeningen als van de teksten, wel even wennen. Het is een vrij hoekige, maar wel sprekende tekenstijl, maar ik kan het niet echt mooi noemen. In eerste instantie doen de tekeningen mij denken aan de stijl van **John Watkiss**, een tekenaar die een jaar of tien geleden enkele verhalen bij Marvel publiceerde in een heel bijzondere tekenstijl. Later kwam ik de naam weer tegen tussen de medewerkers aan Disney's *Tarzan*-verfilming, hoewel deze film niet in de zo typische stijl van Watkiss werd getekend. En nu duikt de hoekige tekenstijl weer op in deze film, maar is zijn naam niet te vinden bij de tekenaars. Na enig speurwerk bij de aftiteling van de film, komt deze toch voor in de rij van artiesten, onder de kop 'Additional Visual Development', wat dat ook moge betekenen? Maar toch heeft John Watkiss blijkbaar zijn stempel zo op de tekenstijl stijl kunnen drukken, dat het herkenbaar van hem zou kunnen zijn. Wat dit betreft lijkt *Keizer Kuzco* net zoveel op vorige Disney-films als een Lama op een Keizer. Voor de rest blijft Disney Disney, het zit allemaal gladjes in elkaar.

HvdZ

De uitropeptekens staan voor de volgende waardeoordelen:

- !!!!!! grote klasse!
- !!!! goed
- !!! redelijk
- !! matig
- ! slecht
- ... abominabel

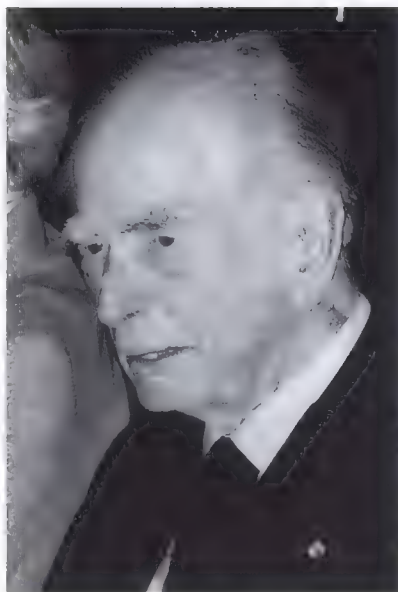

FOTO ALEXANDRA VERBURG

Hommage aan Toonder

Dit jaar werd **Marten Toonder** 90 jaar. Ter gelegenheid hiervan heeft de Gemeente Rotterdam een hommage aan Toonder georganiseerd, waarvan het eerste deel plaatsgreep op 2 mei, de verjaardag van de auteur.

Een bomvol Bibliotheektheater was getuige van de overhandiging door Bezige Bij-uitgever **Robbert Ammerlaan** van het eerste exemplaar van *De kunst van Toonder*, een nieuw boek over Toonder en zijn werk, met essays van onder anderen **Jan Wolkers**, **Henk Hofland** en **Marcel Möring**. Verder waren er toespraken van onder andere burgemeester **Ivo Opstelten** en Gemeentebibliothekdirecteur **Frans Meijer**.

Toonder zelf reikte de Marten Toonder/Geertjan Lubberhuizenprijs voor prozadebuten uit aan **Joyce Roodnat** voor haar roman *'t Is zo weer nacht*.

Hans Kombrink (ex-wethouder) legde

omstandig uit dat hij degene was die het tweede deel van de hommage - de onthulling van het Bommelbeeld op 12 juli - mogelijk heeft gemaakt. De meeste toehoorders wisten uiteraard beter: het initiatief is afkomstig van **Manuel Kneepkens**, fractieleider van de Stadspartij, die een motie van die strekking - ja, met steun van Kombrink - door de gemeenteraad wist te loodsen.

Van een 'witje' in het programma maakten **Kees Kousemaker** en **Hans Matla** handig gebruik om *Lang zal hij leven* aan te heffen, volop ondersteund door de stembanden van menig genodigde.

AvO

Einde van eindeloos

Medio april verscheen het eerste deel uit de reeks *Heer Bommel. Volledige werken*. De dagbladpublicaties van uitgeverij Panda. Het gold tevens als sluitstuk van de veertig delen tellende serie (oplage 2500), die in dertien jaar tijd (oorspronkelijk gepland op tien jaar) is uitgebracht. 'Zonder mijn team - mijn vrouw **Franny Matla**, **Jan Brugge-man**, **Rob van der Nol** en **Eric Walther** - had ik er wel dertig jaar over gedaan, zegt uitgever Hans Matla.

- Gefeliciteerd!

Bedankt. Het is volbracht! Het einde van een lange reis die dertien jaar heeft geduurd. Band één is eigenlijk tegelijk begin en einde. We hebben daarom extra uitgepakt, zoals een speciale inleiding van **Marten Toonder**, veel extra foto's en illustraties en een apart uitgegeven index.

- Heeft u het gevierd?

Jazeker. We zijn met de redactie en Marten Toonder wezen lunchen. Daarbij hadden

we ook een journalist van *De Telegraaf* uitgenodigd die er een artikel aan heeft gewijd. **Tom Poes** is immers in deze krant van start gegaan. Zo is de cirkel weer rond.

- En Toonder als speciale gast...

Ja, heel bijzonder. Hij is net negentig jaar geworden. Toen we dertien jaar geleden de overeenkomst met hem sloten, wilde hij dat de oudste verhalen als laatste zouden worden uitgegeven. Dan hoefde hij dat niet meer te maken. Maar het is anders gelopen. We hebben het er nog even over gehad, en hij kon er wel om lachen.

- De laatste loodjes wogen het zwaarst?

Ja, de laatste twee banden - deel 40 en deel 1 - kostten veel tijd. Vooral het eerste deel, met de oudste verhalen uit 1941-1942, vergde erg veel restauratiewerk. We hebben er tien maanden over gedaan in plaats van de gebruikelijke twee à drie, omdat we te maken hadden met zo'n 280 zwaar beschadigde stripstroken. Die maakten deel uit van een stapel met 1500 originele stroken die bij Toonder thuis in een kast lagen en door een lekkage ernstig beschimmeld bleken. Dankzij onze papierrestauratrice **Annemarie van Bekkum** en **Eric**, die met behulp van oude krantenstroken beschadigingen digitaal kon retoucheren, is de schade zoveel mogelijk hersteld.

- Bang voor het zwarte gat?

Nou nee, maar nu het project afgerond is, hou ik er wel een vreemd, melancholiek gevoel aan over. Ik heb gelukkig genoeg te doen. Ik ben samen met Franny bezig aan de heruitgave van de kleurenverhalen van **Tom Poes** uit *Donald Duck*. Daarnaast loopt de heruitgave van **Eric de Noorman** nog, die volgend jaar zal eindigen.

- Nog andere plannen?

Ach ja, er bestaan nog zoveel mooie, klassieke Nederlandse strips die vragen om op een mooie manier opnieuw uitgebracht te worden, zoals *Aram* of *Piloot Storm*. Grote

vraag is of zulke projecten gefinancierd kunnen worden. Ik heb zelf nog een optie lopen op *Panda*, *Koning Hollewijn* en *Kappie*.

- Is de *Bommel*-serie nog te koop?

Nee, de complete serie is helemaal uitverkocht. Wel zijn er nog losse delen te koop. Maar, op=op.

RS

Laan in AD

Farida Laan, wier strips te zien zijn op de websites van *Zone 5300* en *NuKomix*, heeft sinds november vorig jaar een vaste rubriek in *Algemeen Dagblad*. In het woensdagkatern *Punt.nl* dat over het internet, computers en aanverwante zaken gaat, figureert wekelijks de kittige en onzachtzinnige hoofdpersoon Olga. Alles in haar omgeving benadert Olga even handtastelijk als hardhandig. Laan volgde de Academie voor Beeldende Vorming te Amsterdam en is nu beroepshalve met tekenen en schilderen bezig. Ze leeft van het maken van illustraties en cartoons voor uiteenlopende opdrachtgevers en de verkoop van haar schilderijen. Bijzonder is dat in de cartoon voor het *AD*, waarin Olga elke week iets met computers heeft, geen computer te zien is.

EC

FARIDA LAAN

GAS & LICHT door André Wijntjes

BRUIJNESTEIJN, DIK

- Cartoon Dik bakt ze bruijen (Panorama vanaf 0206)

DORRENBOOM, PIETER

- Illustratie bij Verlost van een leven lang schuld (Algemeen Dagblad 03-01-02)

- Illustratie bij De slag om de sterren (AD 10-01-02)

- Illustratie bij Weg met de hellingproef! (AD 26-01-02)

- Illustratie bij Lasten besparen met hogere hypotheek (AD 07-02-02)

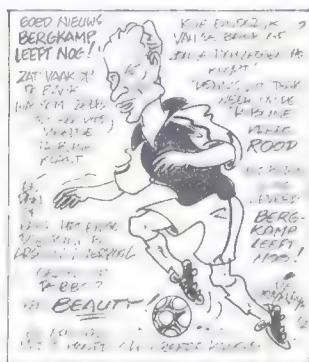
- Strip (5 pagina's) (Samsonic 0201)
N.B. Op tekst van Frits Jonker.

GIESEN, MATTHIAS

- Illustraties bij Operatie straaljager geslaagd (HP de Tijd 0207)

HEUVEL, ERIC

- Illustratie bij Budget zonder beperkingen (Algemeen Dagblad 05-01-02)

- Illustratie bij Ververs het internet!

(AD 16-01-02)

- Illustratie bij Positief over handboeien

(AD 09-03-02)

JONG, MARCEL DE (AAARCH)

- Sadie, the ultimate gothic junky

(5 pagina's) (Samsonic 0202)

KOLK, HANCO

- Illustratie bij Schaarse liefde voor rock-'n-roll (Algemeen Dagblad 02-03-02)

KORT, HEIN DE

- Wouter Baantje (Fleks magazine vanaf 1999)

- Golf Cartoon (Golf Journaal)

- Illustraties (Golf Journaal)

- Dirk & Desiree (Nieuwe revu)

- Illustraties (Onze taal)

- Pardon Lul (Penthouse)

- Slappe balie (Sport weekblad)

- Illustraties (Tennis)

- Rururururenkenen (XR-Cise vanaf 1999)

- Piet & Riet van de buis (Het Parool)

- Illustratie op cover (Het Parool 02-01-02)

KRIEK, ERIK

- Illustraties bij Let's get chemical! (Samsonic 0202)

- Illustraties en cover (FNV belasting service 2002)

LAWRENCE, DON

- Interview Storm is dood, leve Storm door Felix Wilbrink.

Foto, illustraties en cover (TV Weekend 0205)

LOERAKKER, CO

- Illustraties (Post Magazine)

Biblebontse berg Part 2.

In het eerste deel ontbrak de strip. De samenstellers willen die omissie gelukkig goedmaken. Inderdaad is *Tot volle waschdom*, wat zoets als 'volgroeid' betekent, voor stripliefhebbers die van stevige lees-kost houden interessant. We komen in de uitgewerkte lezingen het beroemde jeugdtijdschrift *Kris-kras* tegen en lezen over illustratoren die ook strips tekenden: **Piet Worm**, **Jean Dulieu** en anderen. De hoofdstukken hebben specialistische titels als *Kinderpoëzie aan het eind van de achttiende eeuw* en *Een jeugdboekenfonds verschieft van kleur* (over uitgeverij Malmberg in de jaren 1945-1965). Niemand minder dan **Hans Matla** levert een bijdrage onder de titel *Van centsprent tot album*. De ontwikkeling van het stripverhaal 1800-2000.

Op het eerste oog ontbreekt er niets aan het prettig leesbare overzicht van Matla. Vanaf de centsprent en *Prikkebeen* wikkelt hij een geschiedenis van de strip af, om bij de volwassenwording van het genre te eindigen (waar *Stripschrift* een mooie rol krijgt toebedeeld). Toch roept de plaatsing in deze bundel-met-wetenschappelijke-aspiraties vragen op. De link tussen de Europese centsprenten en de opkomende Amerikaanse dagblad-strip ontbreekt. **Ub Iwerks**, tekenaar van Disney's *Mickey Mouse* heeft ook Nederlandse wortels. De centsprent als voorloper van de strip wordt genoemd, maar het emblemataboek en de smartlap ontbreken. Over *Paulus* lezen we: 'Hoewel bedoeld voor kinderen was het zeker geen zeurstrip...' (!). De oorzaak van deze mankementen ligt besloten in de titel: 200 jaar stripgeschiedenis kun je alleen maar oppervlakkig in vijftien pagina's tekst persen.

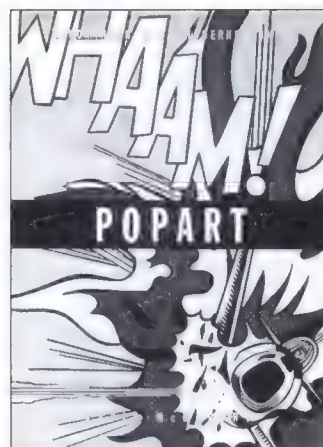

De context van de bundel stelt ook eisen aan het notenapparaat, één van de kenmerken van het wetenschappelijke artikel. De verwijzingen bij Matla's bijdrage zijn niet sterk. Bij 'lithografie' verwijst hij naar de *Winkler Prins*. Het historische belang van de eerste druk van de *Franstalige Kuifje* in Rusland staat hij met een verwijzing naar de hoge prijs in de handel. **Willy Vandersteen** krijgt tien regels en geen noot. **Dick Matena** krijgt een noot, die niet naar Matena's werk of naar een studie over hem verwijst, wat de lezer verwacht, maar naar de *Stripkatalogus*. Overigens stuurt een kwart van de noten je naar deze (onvolprezen) bron en komen de 8 afbeeldingen uit Matla's eigen collectie, die vermoedelijk één der fraaiste hier te lande is.

Hier blijkt waarom *Van centsprent tot album* zo'n onbevredigende indruk achterlaat. Matla's verhaal, enthousiast en te vol, lijkt verdwaald in deze bundel. Want *Tot volle waschdom* wil 'recente ontwikkelingen in de literatuur (...) wetenschap' weergeven en 'een nieuwe generatie onderzoekers' voor het voetlicht halen. Ook daarin kan Matla een rol spelen. Maar dan had de

redactie de bibliograaf Matla of de uitgever Matla met een veel beperktere en gedetailleerde vraag moeten confronteren, bij voorbeeld die naar de problemen van datering, herkomst en vorm van strips. De verzamelaar Matla kan met de nu gegeven opdracht niet anders dan misstaan in deze pretentieuze studie. Zoals het omslag met grote letters roept, een kinderliedje over een nagelbijter citerend: Hansje, zeg, wat doe jij daar?

WM

Popart

Velen vinden strips een vorm van kunst. Zij die nog twifelen kunnen het nieuwe boekje uit de serie *Stromingen in de moderne kunst* van uitgeverij Thoth (ISBN 90-6868-287-3) aanschaffen voor €15,90. Auteur **David MacCarthy** behandelt de opkomst en ondergang van de Popart, een stroming die aan het einde van de jaren vijftig ontstond en die inspiratie ontleende aan de massacultuur, populaire smaak en kitsch. Britse en Amerikaanse kunstenaars als **Peter Blake**, **Andy Warhol** en **Richard Hamilton** legden zo vanuit de kunst een link naar de consumptiemaatschappij. Twee stripvoorbeelden staan afgebeeld in dit boek: *Superman* uit 1961 van **Mel Ramos** en *Popeye* uit hetzelfde jaar van **Roy Lichtenstein**. En de omslag - *Whaam!* - tekende Lichtenstein in 1963.

HW

Suske en Wiske Nudistenblad

Er is geen twiifel meer mogelijk. Na publicatie van het *Suske en Wiske*-avontuur *De blote Belg* waarin Lambik continu naakt rondrent twifelden we nog even, maar nu

- Illustratie bij *Eten voor goud krachtvoer* (Kijk 0203)

OOSTERVEER, MINCK & RITSTIER, WILLEM

- Zodiak 8: Terugweg (Telegraaf 01-05-00 t/m 21-11-00)

- Zodiak 9: De poort naar alles. Deel 1: Lexus (Telegraaf 22-11-00 t/m 22-06-01)

- Zodiak 10: De poort naar alles. Deel 2: Nieuwe legende (Telegraaf 23-06-01 t/m 22-01-02)

- Zodiak 11: Kwaad bloed (Telegraaf 23-01-02 t/m heden)

PONTIAC, PETER

- Illustratie bij *De roddel regeert* (Algemeen Dagblad 19-01-02)

- Illustratie bij *De macht van Máxima* (AD 22-01-02)

- Illustratie bij *Onaangename ontmoetingen* (Binnenlands bestuur.nl 0203)

- Illustratie bij *Watergate in Waterland* (AD magazine 02-03-02)

STEVENHAGEN, WIM

- Illustratie bij *Pas op de sociale risico's* (Algemeen Dagblad 17-01-02)

- Illustratie bij *Fiscus let op de kleintjes* (AD 24-01-02)

- Illustratie bij *Wet zet gescheiden vader buitenspel* (AD 14-02-02)

STOK, BARBARA

- Ansichtkaart naar aanleiding van huwelijk van Willem Alexander en Maxima (One 0202)

TOL, JEAN-MARC VAN & GELEIJNSE, BASTIAAN & REID, JOHN

- Fokke & Sukke (e-Rendement)

- Fokke & Sukke (FA Rendement)

- Fokke & Sukke (Fiscaal Rendement)

- Fokke & Sukke (HR Rendement)

- Fokke & Sukke (Office Rendement)

- Fokke & Sukke (Rendement)

- Fokke & Sukke bij Jong laat zich niet vangen (HP de Tijd 0208)

- Interview Wij zijn nog steeds in zoektocht naar de perfecte grap door Marloes Tervoort (BLVD januari/februari 02)

TOONDER, MARTEN

- Interview Toonder is weer thuis door Jikke Zijlstra (Algemeen Dagblad 04-01-02)

TURK, ALEX

- *Mevrouw de Heks* (Metro vanaf 11-09-99 alleen op vrijdag)

- *Mevrouw de Heks* (Atrium vanaf september 2001)

TYPEX

- Illustraties bij *Uitneembaar Oor Popkalender* (Oor 0202)

- Illustratie bij *Oranjemythe als bindmiddel* (NRC Handelsblad 02-02-02)

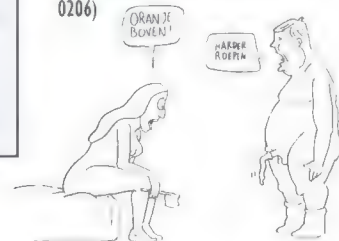
- *The making of Northless* (7 stroken) en cover (Het Volkskrant Magazine 09-03-02 / nummer 131)

WILLEM

- Illustratie bij *Het geheim van de Harmonie* (HP de Tijd 0202)

- *Cartoons Oranjebl* (5 pagina's) (HP de Tijd 0206)

Via deze rubriek maakt de auteur overzichtelijk in welke tijdschriften werk van en over voornamelijk Nederlandse stripauteurs wordt gepubliceerd. Tips kunt u zenden aan **André Wijntjes**, Reigerstraat 6, 3161 TN Rhooon, of via e-mail: andrewij@kabelfoon.nl

- Illustraties bij *Onderdanig Nederland* (HP de Tijd 0208)

Pijnlijk plagiaat, technische tekenblunders, bedenkelijke bronnen, lullige letterfouten, opvallende overeenkomsten, bedoeld of onbedoeld... we zijn er dol op. Stuur beschrijvingen, liefst met goede (kleur)kopie, naar **AARGH! Postbus 84206, 3009 CE Rotterdam**

weten we het zeker: *Suske en Wiske Weekblad* (inmiddels verherstijld zonder het woord 'weekblad') richt zich niet langer op kinderen. Nudisten vormen de nieuwe doelgroep. In nummer 2 was er bijna geen strip zonder blote poppetjes. *F.C. De Kampioenen*, *De Boeiboeks*, *Kiekeboe* en *Ribbedebie* sloten aan op een nieuwe formule die menig ouder zal verbazen.

HW

Kunstbende

De campagne voor Kunstbende 2002, de wedstrijd in kunst en cultuur voor jongeren, is alweer een tijdje aan de gang. Om ditmaal jongeren te bereiken die niet in actie komen bij het horen van het woord 'kunst' heeft het Landelijk projectbureau 'De Kunstbende' Actieman in het leven geroepen: een superheld die jongeren helpt met het oplossen van creatieve dilemma's. Het ontwerp is van **Gijs Kuijper**, de tekeningen zijn van **Menno Wittebrood**. Wie meer wil weten over de wedstrijd kan terecht op www.kunstbende.nl, of bellen met (+31)(0)20-5219922. De eerste regionale voorrondes zijn reeds gestart.

RS

Asterix op DVD

Zoals zo veel klassieke films verschenen ook de *Asterix*-tekenfilms op DVD. De manier waarop zal veel liefhebbers hebben teleurgesteld; naast de hoofdfilm staat er helemaal niets op het schijfje. Geen biootjes,

geen *making of*, geen trailers, geen interview met de makers, echt he-le-maal niets. De versies zijn Nederlands nagesynchroniseerd en er is geen keuzemogelijkheid om de originele taal te horen of ondertiteling in beeld te krijgen. Het beeldformaat is verplicht 4:3, want ook de widescreen-bioscoopversie is helaas niet op de DVD terechtgekomen. De doelgroep voor deze producten bestaat uit kinderen en die zullen

de extra features waarschijnlijk toch niet missen. Info via de sites www.bridgeonline.nl en www.bridgekids.nl

HW

Congresposter Swarte

Fans van **Joost Swarte** hebben in januari het Neuroscience Institute van de Erasmus Universiteit Rotterdam bestookt met verzoeken om een door de Haarlemmer ontworpen poster te mogen ontvangen. Swarte ontwierp de poster speciaal voor het instituut als aankondiging van een inauguraal symposium op 11 januari. Zware kost, maar het Swarte-affiche was er niet minder

om. Organisatrice Suzan Markestijn: 'Opmerkelijk hoeveel mensen ons belden om een exemplaar van de poster aan te vragen.'

JM

Creatieve' reclamestrip

Als kerstbijlage bracht het vakblad *ReclameWeek* medio december 2001 een aparte stripkatem uit, met daarin het avontuur *Gluipe en de afzetkunst*. Voor wie niet opereert in het reclamewereldje is het een volstrekt onleesbaar verhaal geworden, vol *inside jokes* over arrogante 'creatieven' en (bijna) failliete bureaus. Bovendien passen de meest uiteenlopende reclameslogans (of fictieve varianten daarop) de revue, met vooral te pas en te onpas de kreet 'Biertje' in de meest uiteenlopende talen. Het is dan ook geen toeval dat Heineken adverteert op de achterpagina.

De strip is een idee van *ReclameWeek*-dactrice **Mabel van den Dungen**, die het tekenwerk overliet aan 'Team v/h Volk'. Dat kan werkelijk iedereen zijn, zeker ook gezien het bedroevende niveau van het tekenwerk. Of moeten we dat creatief zien? De onafgewerkte plaatjes doen namelijk nog het meest denken aan een storyboard voor een reclamespotje. Het is een slecht excuus voor slecht werk.

JM

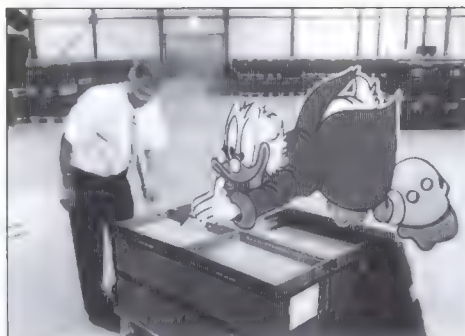
Flitsen

De strip *Franka* van Henk Kuijpers verschijnt niet meer in *Veronica Magazine*. ★ Op zaterdag 17 augustus vindt voor de vierde keer het Kamper Stripspektakel plaats. Bel voor meer info (+31)(0)38-3320997. ★ Het audiovisuele bedrijf De Toonder Group of Companies is in april failliet verklaard. Het bankroet geldt gelukkig niet voor de faamde Toonder Studio's. Die blijken inclusief alle rechten al rond de jaarwisseling door Marten Toonder persoonlijk bij 'bevriende relaties' te zijn ondergebracht. ★ Berenliefhebbers opgelet: van 22 juni tot en met 27 oktober loopt in

het Museum van de Twintigste Eeuw in Hoorn de tentoonstelling *Bere-goed* vanwege het honderdjarig bestaan van de teddybeer. Ollie B. ontbreekt zeker niet. ★ Maarten de Meulder is na een flinke pauze weer begonnen met het uitgeven van nieuwe delen in de *Paulus de Boskabouter*-boekenreeks. Deel 13 (*De hantop*) en deel 14 (*Het driemanschap*) zijn onlangs uitgebracht. ★ Een lid van de Tuftufclub, A. van der S., is veroordeeld tot een voorwaardelijke boete van €250 wegens smaad tegen snelheidscontroleurs. Hij had zonder toestemming op de website van de tuftufclub, die tegen snelheidscontroles ageert, foto's van de betreffende politieagenten gepubliceerd. ★ In Tiel is het Flipje & Jam Museum geopend. Ter gelegenheid daarvan verschijnt in september een nieuw strip-

avontuur van het fruitmannetje. ★ Regisseur William Witney is overleden. Hij verwierf bekendheid met de regie van televisieseries en films als *Zorro*, *Lassie*, *Lone Ranger*, *Roy Rogers*, *Bonanza*, *Dick Tracy* en *Captain Marvel*. Hij is 91 jaar geworden, al meldde sommige kranten ook de leeftijd van 86 jaar. ★ In Utrecht is een het Nijntje Pleintje geopend op de plek waar reeds een beeld staat van Dick Bruna's personage. ★ Tot en met 1 september loopt in de Kunsthal in Rotterdam de expositie *Yrrah: zwart bloed*, over de in 1996 overleden cartoonist Harry Lammertink. ★ De Avro heeft haar collectie tekeningen van tekenaar Eppo Doeve overgedragen aan het Persmuseum in Amsterdam. Doeve maakte de illustraties voor *Radiobode*, *Avrobode* en *Televizier*. ★ In Parijs zijn de Walt

Disney Studios geopend. Het nieuwe park, gericht op het thema film en tv, moet een paar miljoen extra bezoekers trekken naar Disneyland Resort Parijs. ★ Vanaf 2 mei staat *Peer de Plintkabouter* van Anton Damen en Marq van Broekhoven in het gratis dagblad *Metro*. Peer neemt de plaats in van de strip *Bielzenblues* van Maarten Pathuis. ★ Philips is de campagne 'Strijken voor mannen' gestart om het mannelijke deel van de bevolking wegwijst te maken in het huishouden. De actie wordt ondersteund met een boekje *Fokke en Sukke*-cartoons. ★ Henk Westbroek meldt in een interview met hem in *Nieuwe Revu* 21 dat hij lid is 'van het Nederlands Stripschap' en dat hij daarom 'ieder jaar een boek vol actuele cartoons' krijgt toegezonden. Waarschijnlijk is hij nogal in de war.

Stripgeschenkdagenboek Franka

Niemand minder dan **Henk Kuijpers** tekent voor het Stripgeschenkdagenboek van 2002. Iedereen die tussen vrijdag 22 mei en zondag 2 juni voor ten minste €15 aan stripboeken

koopt, ontvangt gratis het boek **Felle Flitsen**. Het 24 pagina's dikke, geheel in kleur uitgevoerde geschenk is een bloemle-

Europakhuis II

In *Stripschrift* 341 stond een bericht over het Opslagdistributiecentrum in Lelystad, waar alle euro's lagen opgeslagen. Dit pand van De Nederlandsche Bank (DNB) heette al snel in de volksmond 'het Geldpakhuis van Dagobert Duck'. Het NOS Jeugdjournaal maakte er daarom opnames met een grote kartonnen Oom Dagobert op een aantal kratten vol euro's. Uit veiligheids-overwegingen mochten de foto's hiervan echter pas na 1 januari 2002 worden vrijgegeven, meldden wij u in dat bericht. Zo'n foto hield u van ons tegoeed, waarvan acte.

RS

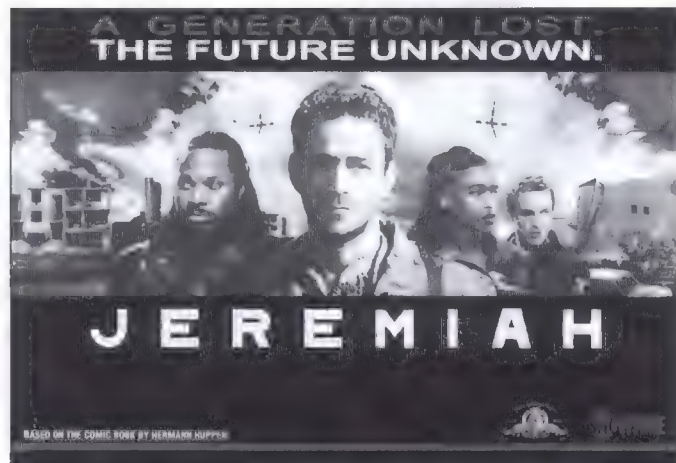
Largo Winch en Jeremiah op de buis

Kijkt u ook op woensdag van 20.35-21.30 naar Yoris? Deze omroep zendt dan namelijk de tv-versie van *Largo Winch* uit, de succesvolle strip van **Philippe Francq** en **Jean van Hamme**. De hoofdrol van Largo - de miljonair in spijkerbroek - wordt gespeeld door **Paolo Seganti** die enkele seizoenen in de tv-serie *As the world turns* de rol van Damian Grimaldi vertolkte. Regisseur is **David Wu**, bekend van de actieserie *John Woo's Once a Thief*. Of kijkt u toch liever voetbal?

Nog niet te zien in Europa, maar al wel op de Amerikaanse beeldbuis: de tv-serie *Jeremiah*, naar de gelijknamige strip van **Hermann**. In deze door MGM opgezette bewerking spelen **Luke Perry** (*Beverly Hills 90210*) en **Malcolm-Jamal Warner** (*The Cosby Show*) de rollen van Jeremiah en Kurdy. De serie is speciaal voor de televisie ontwikkeld door sf-specialist **J. Michael Straczynski** (*Babylon 5*).

RS

De cast van *Largo Winch*.

een rol speelt en een verhaal van negen pagina's rond Dora de koe. Alles voorzien van schetsen, documentatie en toelichting.

Bron: www.franka.nl

STAPELTJE SECUNDAIR

BILD & BUBBLA 154 EN 155

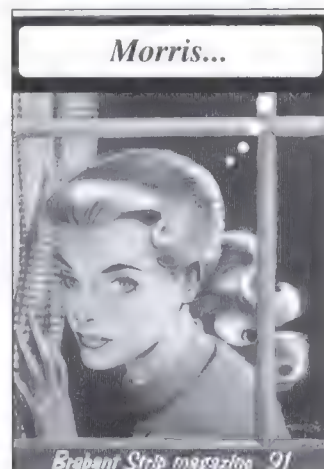
Een prachtig nummer, nummer 154, grotendeels gewijd aan **Mort Walker** en geestverwante striphumoristen. Veel aandacht voor **Flippie Flink**: in Zweden bekend onder de naam *Knasen*, in Noorwegen als *Billy* en in Denemarken als *Basseme*. Verder laat de redactie haar licht schijnen op de Zweedse undergroundtekenaars **Knut Larsson**, **Steffen Kverneland** en **Karna Rusek** (de Barbara Stok uit Zwééden). Verder wordt er stilgestaan bij het overlijden van twee oudgedienden: **Torsten Bjarre** (maker van de humorstrip *Flygsoldat 113 Bom*) en **Tove Jansson**, de Finse striptekenaars van de *Mumin*-trollenstrips. (RS)

In nummer 155 kunt u alles lezen over de cartooniste en postzegelontwerpster **Johanna Rubin Dranger**, de Amerikaanse stripmaker **Paul Pope**, succesvol veel-schrijver **Jean van Hamme** en de tekenaars **Geir Moen** en **Gösta Gummeson**. Tenminste... als u de Zweedse taal machtig bent. Anders gaan de 114 pagina's vol veelzijdige en actuele stripinformatie met prachtige illustraties in kleur en zwart/wit toch gedeeltelijk aan u voorbij. (HW)
Info: Serieförbundet, Box 51, 232 02 Akarp, Zweden, of via de site www.serieförbundet.com

BRABANT STRIP MAGAZINE 91 T/M 95

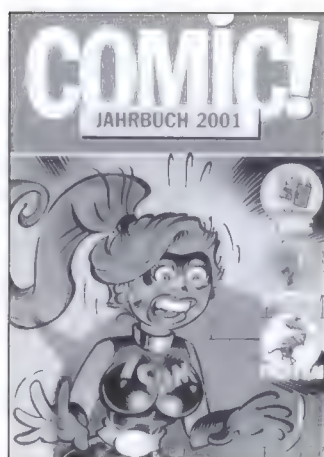
De dood van **Morris** was voor de redactie aanleiding om in nummer 91 een uitgebreid artikel te plaatsen over de avontuurlijke belevenissen van de auteur tussen 1945 en 1956. Dit leverde prachtige illustraties op met oud reclamewerk, cartoons en covertekeningen. Het tijdschrift bevestigt zijn reputatie als uitgever van gouwe ouwen met de publicatie van *De Raisine sur les Bafouilles* en *Bloed aan de tandjes*, een korte parodie op het gangstergenre die de gestorven maestro samen maakte met **René Goscinny**. Daarnaast staan er nog allerlei recensies en nieuwtjes in het blad, bij voorbeeld het bericht dat het joch **Cédric** (voorheen **Stefan**) uit de gelijknamige reeks van uitgeverij Dupuis zal schitteren in een tekenfilmserie van 52 afleveringen van elk 13 minuten. De KRO en VTM zenden de filmpjes al sinds januari uit.

De Stripgidsdagen in Turnhout zijn inmiddels achter de rug. **Marvano** (pseudoniem van Mark van Oppen) mocht er de tweejaarlijkse Bronzen Adhemar in ontvangst nemen en dat was de reden dat **Jan Bex** deze stripmaker interviewde voor nummer 92. Verder is er aandacht voor het nieuwe subsidiebeleid: **Jan Batens**, **Charles Die-**

rick, **Ferry van Vosselen**, **Pascal Lefèvre** en **Patrick van Gompel** nemen zitting in een 'ad-hoc werkgroep strips' die gaat beslissen hoe subsidies toegekend worden. In 2002 zal er onder andere geld beschikbaar zijn voor productie van strips, de uitgave van Nederlandstalige strips in het buitenland en stripmanifestaties. (HW)
Nummer 93 bevat een interview met bloteborstentekenaar en eeuwig talent **Jan Bos-schaert**. Ook staat de redactie stil bij de dood vorig jaar van **Hurey** (pseudoniem van Hugo de Reymaecker), maker van vergeten Vlaamse humorstrips als *Keije & Co* en *Pili-Pili*. (RS)

Henk Kuijpers vertelt in nummer 94 alles over zijn carrière, zijn werkwijze en zijn uitgeversactiviteiten. Prachtig illustratiemateriaal maakt het artikel af. Verder veel nieuws waaruit blijkt dat het BSM-team bovenop de actualiteit zit. Zo signaleert het

tijdschrift dat **Johanna Kathleen Rowling** zich bij de creatie van Harry Potter heeft laten leiden door het stripfiguurtje Timothy Hunter uit 1993. Dit jongetje figureerde in de reeks *Sandman* en werd zo populair dat hij een eigen reeks kreeg: *Books of Magic*. Timothy is een brildragende wees in het bezit van een witte sneeuwuiel en bezoekt een tovenaarsacademie. Dat kan dus geen toeval meer zijn. (HW)

Het verschijningstempo is bewonderenswaardig. In nummer 95 feliciteert de redactie stripgrootheid **Will Eisner** met zijn 85e verjaardag met een fraai overzicht van zijn carrière. Wist u overigens dat van de 645 *Spirit*-verhalen er slechts 117 in het Nederlands zijn vertaald? (RS)

Info: Berreweide 34, 1840 Londerzeel, België, of via de site www.brabantstrip.be

COMIC! JAHRBUCH 2001

De makers van het Duitse stripjaarboek 2001 geven in hun voorwoord aan dat de bevaling van deze editie nog zwaarder was dan vorig jaar. Soms is dat merkbaar; op de achterkant staan bij voorbeeld strookjes uit de reeks *Ferp* die tien jaar geleden zijn gemaakt. De inhoud van dit 240 pagina's tellende boek is gelukkig actueler. De 36 artikelen gaan over uiteenlopende onderwerpen als het twintigjarige jubileum van ICOM (een soort van Duits Stripschap), transseksuelen in de strip en *Zebra*, het blad dat werd verkozen tot beste fanzine van Duitsland. Er is veel aandacht voor interessante Duitse tekenaars en stripprominenten. Daarnaast wist de redactie ook specialisten aan te trekken om de ontwikkelingen in andere landen te beschrijven. Zo zijn er artikelen opgenomen over het stripklimaat in Japan, Frankrijk, België, Italië, Polen en de Verenigde Staten. **Rik Sanders** schreef een gedegen en levig stuk over onze Vaderlandse Stripmarkt. Al met al een heel leeswaardig boek dus. En dat voor zo'n €15. (HW)

Info: ICOM, Danneckerstrasse 12, 70182 Stuttgart, Duitsland, of via de site www.comic-i.com

THE COMICS JOURNAL 236 EN 238

Nummer 236 staat geheel in het teken van (het ontbreken van) bescherming van au-

teursrechten van stripmakers. De redactie geeft een weergave van de rechtszaak die **Marv Wolfman** aanspande tegen Marvel. Hij vond dat hijzelf en niet Marvel de (licentie)rechten bezat op het werk dat hij voor deze uitgeverij maakte. De rechter besliste anders. (RS)

Het meest opvallend aan nummer 238 is het voorwoord van **Tom Devlin** waarin hij een lans breekt voor cartoon-y comics. Het is zo lang dat het in de marges van de pagina's doorloopt tot de laatste pagina waar het nog zo'n 50 regels doorgaat in een corps dat zo klein is dat het nog net leesbaar is. Het pleidooi sluit aan op de onderwerpen, want aandacht is er voor cartoon-y artiesten als **Fabio Viscogliosi**, **Gilbert Hernandez**, **Tove Jansson**, **Glenn Dakin** en **John Stanley**. (HW)

Info: 7563 Lake City Way, N.E., Seattle, WA 98115, Verenigde Staten, of via e-mail: evans@tcj.com

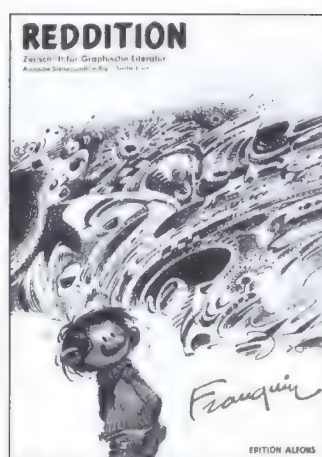
RATJETOE EN STRIP-INDEX

André Wijntjes stopt veel vrije tijd in het samenstellen van indexen. Dat doet hij onder andere voor *Stripschrift* in de rubriek *Gas & licht*. Als het omvangrijk wordt brengt hij een boek uit via Uitgeverij Kippenvel. Zo is nu *Strip-index* verkrijgbaar, waarin Wijntjes in samenwerking met **Paul Fles** een gestructureerde opsomming geeft van Nederlandse tijdschriften, kranten, reclame en bedrijfsuitgaven, alsmede artikelen, illustratiewerk en stripreclamecampagnes uit de periode 1998-2001. Wijntjes had nog geen platform voor kleine indexen en daarom heeft hij het tijdschrift *Ratjetoe* in het leven geroepen. Het eerste nummer vulde hij met een index rond *Agent 327*, enkele korte nieuwsberichten en korte interviews met de stripmakers **Wout Paulussen** en **Jeroen Steehouwer**. (HW)

Info: Kippenvel, Reigerstraat 6, 3161 TN Rhooon.

REDDITION 37

Een smulnummer! Alles over **André Franquin**. Een uitgebreide biografie, een bibliografie, prachtige illustraties in kleur en korte beschouwingen over belangrijke collega's als **Yvan Delporte**, **Will Batem**, **Jean Roba** en **Jean de Mesmaeker** die

zulke prachtige achtergronden maakte voor de meester. Een uniek document dat geen enkele liefhebber mag missen! (HW)

Info: Edition Alfons, Heederbrook 4e, 25355 Barmstedt, Duitsland, of via e-mail: info@reddition.de

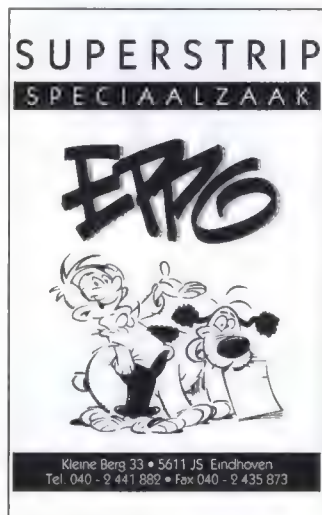
RRAAH! 57

Na 14 jaar het laatste nummer van dit mooie tijdschrift in kleur. De informatievoorziening wordt in totaal andere vorm herstart op www.comic.de. In dit afscheidnummer staan tal van interessante artikelen, onder meer over *Blacksad* (de serie die door *Rraah!* tot strip van het jaar 2001 is verkozen), uitgever **Eckart Schott**, manga en oudgediende **Ferdinand Barlog**. (HW)

Info: Eppendorfer Weg 67, D-20259 Hamburg, Duitsland, of via de site www.comic.de

SAPRISTI 49

Juanjo Guardino en **Diaz Canales** vertellen uitgebreid over hun strip *Blacksad*, maar krijgen nog niet half zo veel ruimte als **Michel Plessix** wiens verhaal rijk wordt

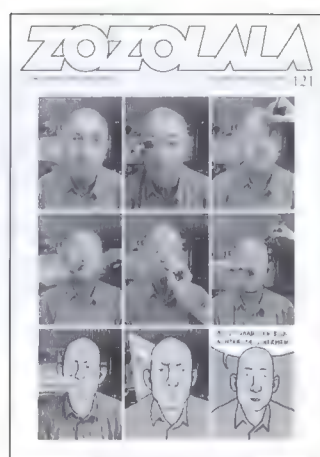

Kleine Berg 33 • 5611 JS Eindhoven
Tel. 040 - 2 441 882 • Fax 040 - 2 435 873

(ADVERTENTIE)

TE KOOP

Kapitein Rob, deeltjes 1-50, minus 28, 33, 37, oudste druk.
Eric de Noorman, veel deeltjes, oudste druk. Flipje Tiel.
Telefoon 0575 - 56 77 81

geïllustreerd met betoverende tekeningen. Verder vele pagina's Franse strips van hoog niveau, onder meer uit de schitterende bundel met bewerkingen van songteksten. *Chansons d'Edith Piaf en BD*. (HW)

Info: Sapristi, BP 173, 76206 Dieppe Cédex, Frankrijk.

ZOZOLALA 121 EN 122

Het tijdschrift bestaat 20 jaar. Op pagina drie van nummer 121 staat de redactie daar uitgebreid bij stil zonder haar trots op het blad onder stoelen of banken te schuiven. Verder veel recensies, korte nieuwsberichten, een interview met **Grzegorz Rosinski** en een boeiend gesprek met scenarist **Stephen Desberg**. Ook **Maaïke Hartjes** mag drie pagina's volkletsen. De getalenteerde, maar de op stripgebied veel te weinig zichtbare **Albo Helm** komt aan bod in de rubriek *Acacialaan*. (HW)

In nummer 122 interviews met de Canadese tekenaar **Seth**, de Vlaamse debutant **Pieter de Poortere**, de Noor **John Arne Saeterøy**, beter bekend als Jason, en de Belgische blote-borstentekenaar en eeuwig talent **Jan Bosschaert**. Een leuk 'internationaal' nummer, maar kan dat gezeur over prijsuitreikingen een keertje stoppen? (RS)

Info: Postbus 344, 3720 AH Bilthoven, of via e-mail: zozolala@antenna.nl

STRIPS IN EIGEN BEHEER

BGF 2000

Maarten Vande Wiele is één van de grootste striptalenten uit België. Hij publiceerde al in het inmiddels opgeheven *Beeldstorm* en leverde een bijdrage aan de *Pincetrees*. Op de weg naar erkenning maakte hij onlangs het negende deel van de *Incognito*-reeks, getiteld *BGF 2000*. Deze 'Best Girlfriends Forever' zijn een enigszins parodiërend eerbetoon aan de tv-serie *Charlie's Angels* uit de jaren '70. Geheel in *seventies*-stijl zien we de drie sexy meiden binnendringen in de exotische villa van geheim agent Felix Diamond, waar zij tijdens een millenniumfeest het gevaarlijke computervirus Alfa komen stelen. De knokpartijen en fraaie vrouwenlichamen worden door Vande Wiele neergezet in een stijl

die het midden houdt tussen **Hanco Kolk** en **Lode Devroe**. Hij werkt met veel zwartvlakken en rasters, aangevuld met een donkergroene steunkleur. Hierdoor zijn de A5-pagina's soms te druk gevuld, maar de trendy tekenstijl blijft niettemin overeind. Een pretentieloze aanrader.

Een abonnement op vier deeltjes uit de *Incognito*-reeks kost €12,93 (Nederland) of €13,61 (België), over te maken op giro 6193908 ten name van Robin Schouten, Zaandam. (JM)

Info: Bergblauwstraat 296, 1503 ML Zaandam, of via e-mail: incognito@comic.com

DOODLOPENDE STRATEN 5

Steven de Rie heeft al een indrukwekkende reeks strips op zijn naam staan. Deze inkt van *Urbanus* maakte onder andere *Gazet-madam* en de Nederlandstalige comic *De stille Getuige*. In zijn nieuwste zwart/witte boekje priegelt hij beheerst in zwierige stijl de pagina's propvol met schitterende details, arceringen en explosieve gebeurtenis-

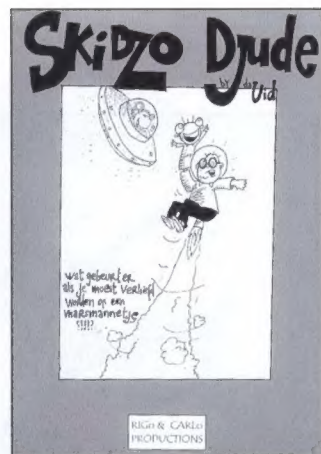

sen. Buitengewoon sterk is de striptekening van **Frank Boeijens** *De beloning*, waarin **Jezus van Nazareth** aangrijpend schittert als mens van smart en liefde. De strips zijn niet alleen origineel en mooi getekend, maar hebben ook nog eens een grote zeggingskracht. En dat kom je weinig tegen. (HW)

Info: Congressstraat 26/17, 2060 Antwerpen, België.

SKIDZO & DJUDE

'Wat gebeurt er als je moest verliefd worden op een marsmannetje?' Deze in krom Nederlands gestelde vraag is de ondertitel van het onooglijke boekje *Skidzo & Djude*. Het is een raadsel waarom de Belgische stripwinkel Wonderland (uitgever van de talentvolle Belg **Jeroen Janssen**) zich aan dit project heeft verbonden, want op talent valt de 23-jarige **David Vandecan** niet te betrappen. In een onbeholpen tekenstijl (nog vele malen knulliger dan de *Metro*-strip *Scribbly*) vertelt Vandecan hoe een

nerd door de tijd reist en popidolen als **Jimi Hendrix**, **The Beatles**, **Frank Zappa** en **Bob Marley** ontmoet. Verwacht geen spannende portretten van deze helden, want meer dan songtitels laat Vandecan ze niet uitspreken. Wat een misbaksel, dit boekje. (JM)

Info: Stripwinkel Wonderland, Paardsdemerstraat 19, 3500 Hasselt, België.

STRIPPER 54

Rob Derks tekende de cover waarop Pakje Bakmeel zich zorgelijk over het hoofd wrijft. In een drie pagina's tellend verhaal valt te lezen dat de oorzaak van zijn verontusting ligt in stakende kippen ('Wij pikken het niet langer!'), waardoor Pakje niet over de noodzakelijke eieren voor een pannenkoek kan beschikken. Meer humor is afkomstig van onder meer **Mister Moleman**, **Patrick Heymans**, **Lenard & Gilbert**, **Alex Turk**, **Jean Paul Arends & Patrice van der Linden** en **Oli4**. Ook bijzonder grappig is de confrontatie van Anagram

Man met **Slysdexie Man** ('Juh bent ferslagen!') en **Onomatopee Man** ('Tatuutatu Tjak! Boinks') van **Abe G. Kleverman**.

Gelukkig zijn er ook pagina's die niet op de lachspieren werken, bij voorbeeld van **Dennis Solinger**. Hij maakte een onderhoudend verhaal over superhelden die in een heus arcade spel terecht komen. **Robby van der Meulen** tekende in bijna klare lijn een verhaal over een merkwaardige berooving. Al dit aanstormende talent wordt netjes begeleid naar nog grotere hoogte in de leerzame rubriek *Gestript*. (HW)

Info: Spadestraat 4, 6532 TW Nijmegen, of via de site www.stripster.nl

WAT NOU?

Ben Nijssen is de tekenaar die de Leidse strip *Ome Henk* heeft gemaakt. Ook leverde hij een bijdrage aan het stripalbum rond *Big Brother*. Zijn nieuwste project heet *Wat nou?*, een 64 pagina's tellend boekje met korte grappen die zijn getekend in een stijl die doet vermoeden dat de 29-jarige tekenaar thuis alle boeken van **Gerrit de Jager** op de plank heeft staan. Natuurlijk is het tekenwerk nog niet zo vloeiend, speelt en effectief als dat van de Amsterdamse meester, maar dit boekje is daar een hele aardige aanzet toe.

De in zwart/wit afgedrukte grappen over een jonge moeder en haar partner die samen vele hoogte- en dieptepunten op het erotische vlak beleven, zijn vaker grof dan leuk; situaties met vibrators en condooms voeren de boventoon. De karakters komen daarvoor niet genoeg tot hun recht. Maar goed, met €6,95 is het boekje zeker niet te duur. Het Raadsel verzorgt de verspreiding. (HW)

BRIEVEN

PATIËNT

Tjonge, het is niet misselijk wat Ben Bits over ons heen stort in *Stripschrift* 342: Don Lawrence koudgesteld, Martin Lodewijk eruit geflikkerd, het einde van de creativiteit, walgelijk gedrag (2x), geen gevoel voor medemens en historie, allesoverheersende geldzucht, alle kwaliteitscriteria ingeruild voor de heilige omzet, etcetera, etcetera. Hemeltjelif,

het is me toch wat. Je zou tranen in je ogen krijgen van zoveel slechtheid. Dat moeten ware schurken zijn, daar in Haarlem!

Maar klopt het? Heeft Ben, onze koene strijder voor transparantie en artistieke integriteit in de stripwereld, de vinger op de stinkende wonde gelegd? De vileine machinaties van het grootkapitaal aan de kaak gesteld? Was het maar waar. Onze wakkere Ben hanteert in zijn stukje een beproefde, maar doorzichtige debatingtruc: eerst de ander van iets beschuldigen waar hij part noch deel aan heeft en daarna moord en brand schreeuwen over de vermeende schurkenstreken van je opponent. Zo ook met de Storm-geschiedenis. Eén telefoontje met Engeland (nummer van Don vergeten, Ben?) had de simpele waarheid aan het licht gebracht. En die is:

In *Algemeen Dagblad* van 22 maart 2002 staat **Martin Lodewijk** in zijn *Agent 327*-strip een momentje stil bij het bestaan van Ben Bits.

op instigatie van Don Lawrence, en van niemand anders, is Lian McCormack als assistent aan de productie van het laatste Storm-album toegevoegd. Een samenwerking die zo goed beviel dat Don zijn uitgever vorig jaar september voorstelde om de coöperatie voort te zetten ten einde een nieuwe serie Storm-verhalen te produceren waaraan ook Dave Gibbons - als scenarist - zou meewerken. Daarnaast zou er ruimte zijn voor een Storm-productie met Martin Lodewijk en hemzelf in de vertrouwde opstelling. In feite dus de voortzetting van de bestaande Storm-reeks, naast een nieuwe serie onder regie van eerdergenoemd drietal. Aan beide initiatieven van Lawrence heeft Big Balloon haar medewerking toegezegd. That's it. Hoe eenvoudig was het voor onze Ben geweest de waarheid te achterhalen. Eén telefoontje en de juiste toedracht was boven water gekomen. Waarom heeft onze dappere Ben dat dan niet

gedaan? Geen tijd? Luiheid? Gebrekkige beheersing van het Engels? Niets van dat al: onze Ben wist en weet als geen ander hoe de vork aan de steel zit. Zijn teleurstelling over de gang van zaken rond

Storm moest echter afgereageerd worden. Niet op Don Lawrence - dat doe je natuurlijk niet in een fanzine - maar op een partij waar je toch al een appeltje mee te schillen had. Zo gaan die dingen. Niet erg hoor, Ben. Ik kan er wel tegen. Ik zou zeggen: op naar de volgende patiënt!

Cees de Groot, Big Balloon, Haarlem

De citaten komen één op één uit het *Rotterdams Dagblad*. Een artikel over dit onderwerp. So don't kill the columnist. Niks mis met mijn Neder-Engels. Neem gewoon een betere persvoorlichter, beste Cees. Overigens, ik ben Ben. En ik ben dik. Maar niet Dick. Als je begrijpt wat ik bedoel.

Ben Bits

Internetruzie

Bij sommige uitgeverijen doen ze ook alles voor een beetje aandacht. De afgelopen maand zijn de hoge jongens bij Marvel Comics dusdanig in opspraak geraakt, dat het bijna een klucht lijkt.

Het publiekelijke geruzie tussen hoofdrolspelers *Bill Jemas* (directeur van Marvel), *Joe Quesada* (hoofdredacteur van Marvel) en *Peter David* (schrijver van de Marvel-comic *Captain Marvel*) begon toen Marvel bekendmaakte dat drie titels met tegenvallende verkoopcijfers mogelijk van het programma werden gehaald. Het ging om *Spider-Girl*, *Black Panther* en de eerdergenoemde *Captain Marvel*. Daar werd door de lezers afwijzend op gereageerd. Van handtekeningenacties tot openlijke opruiing, Marvel werd onder druk gezet. Quesada streek al snel met de hand over het hart: de comics blijven voorlopig bestaan, maar dan wel met een hogere coverprijs. Dat was voor David de aanleiding voor een open brief aan Quesada, waarin hij aangaf dat hij desnoods zijn *Captain Marvel* voor een lager loon zou willen schrijven.

Daarna werd via enkele nieuwssites flink wat heen en weer geschreven en uiteindelijk trok Quesada de prijsverhogingen in. Einde verhaal? Nee, want die beslissing viel bij Jemas in het verkeerde keelgat. Hij liet weten dat hij niet achter de vanuit marketingtechnisch oogpunt vreemde beslissingen stond en dat hij David uitdaagde voor een duel: Jemas schrijft zes maanden zelf een comic, David gaat door met zijn eigen reeks en de comic die na het halfjaar het slechtst verkoopt, wordt stopgezet. En inderdaad, dat vond Quesada dan weer niet zo'n net statement. Prompt kondigde hij aan dat hij *Captain Marvel* opnieuw met een nummer 1 laat beginnen, omdat David anders geen eerlijke kans heeft. Intussen beweerde Jemas dat hij nooit heeft gezegd, dat de verliezende comic moet worden stopgezet.

Onenigheid in de tent of een schijnruzie; wie zal het zeggen? Feit is wel, dat de drie gewraakte comics momenteel meer aandacht hebben dan ze gedurende de afgelopen drie jaar hebben gehad.

Herhaling

Met de zomermaanden in aantocht is het traditiegetrouw druk in de comicwereld. Dit jaar is het uitbrengen van verrassend nieuwe projecten blijkbaar niet de primaire doelstelling. Veel van de vooral grotere uitgeverijen vallen terug op de vertrouwde concepten en komen met sequels, spin-offs of andere varianten op een oud kassucces.

Zo lanceert *Dark Horse Comics* eind mei *Lone Wolf 2100*, een vierdelige miniserie die losjes is gebaseerd op de klassieke

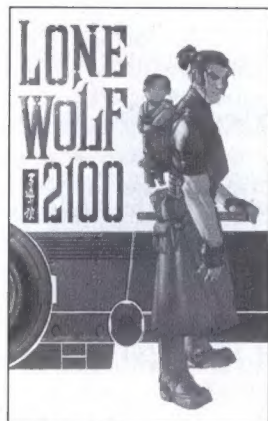
manga *Lone Wolf and Cub*. Het project is goedgekeurd door *Kazuo Koike*, de bedenker van de oorspronkelijke comic en wordt gemaakt door schrijver *Mike Kennedy* en tekenaar *Francisco Ruiz Velasco*. Honderd jaar in de toekomst wordt de mensheid bedreigd door een virus. Alle hoop is gevestigd op het kleine meisje *Daisy*, de dochter van een wetenschapper die op zoek was naar een geneesmiddel voor het verwoestende virus. *Dark Horse* gaat in de maand mei eveneens op herhaling met de miniserie *Superman/Aliens II*, door *Chuck Dixon* (bekend van zijn werk voor *Batman*) en *Jon Bogdanove* (in de jaren negentig tekenaar van *Superman*). De bekende *Aliens* zijn in handen gevallen van de duistere *Darkseid* en het is aan Super-

man om hem en de monsters een halt toe te roepen.

Ook *DC Comics* valt terug op oude bekenden met vier *DC First-specials*. Zoals de titel doet vermoeden, gaat het om comics waarin de eerste ontmoetingen tussen klassieke helden en schurken wordt verteld of zelfs herverteld. Het begint in de eerste week van mei met *Superman/Lobo*, gevolgd door *The Flash/Superman*, *Green Lantern/Green Lantern* (de oorspronkelijke en de nieuwe) en tenslotte *Batgirl/The Joker*. De specials zijn met een coverprijs van \$3.50 aan de dure kant, maar gelukkig leveren ze werk op van een aantal bekende makers, waaronder *Geoff Johns* (schrijver van *The Flash*) en *Terry Moore* (maker van *Strangers in Paradise*). Een maand later doet schrijver en tekenaar *Paul Pope* zijn duit in het zakje met de vijfdelige miniserie 100%. Strikt genomen geen opvolger van zijn *Heavy Liquid*, maar wat vormgeving, stijl en presentatie betreft wel degelijk een terugkeer naar de succesformule. Pope vertelt drie verschillende verhalen die uiteindelijk samenkomen en stort zich deze keer op de sciencefiction als genre.

Blijft Marvel achter? Natuurlijk niet. Zij komen met *Spider-Man: Blue*, de nieuwste zesdelige miniserie van de makers *Jeph Loeb* en *Tim Sale*. Het duo heeft met hun werk voor onder meer *Batman: Dark Victory* en *Daredevil: Yellow* bewezen dat ze als geen ander nostalgische verhalen kunnen neerzetten, vandaar dat ze zich nu mogen uitleven op het begin van *Spider-Man's* carrière. Dat de laatste tijd zo veel aandacht uitgaat naar *Spider-Man* is overigens geen toeval: de film staat op het moment van uitkomen en dat moet stevig worden uitgemolken met specials, nieuwe miniseries en filmadaptaties.

Aan het eind van het rijtje herhalingsoefeningen spreekt *CrossGen Comics* een aardig woordje mee. Twee maanden geleden werd de serie *The Path* gelanceerd en nu is het tijd voor *Way of the Rat*, weer

Links,
Klanten-
binding
met *The*
Call.

Rechts,
Black Cat
door
Smith en
Dodson.

Uiterst links,
Loeb en Sale
maken
Spider-Man
Blue.

Linksonder,
• Net even
anders: *Lone*
Wolf 2100.
• DC First:
Lobo/
Superman.
• *Way of the*
Rat: meer
van het
zelfde?
• Geheim-
zinnige stilte
rondom *The*
Filth.

Rechtsonder,
Chaos! begint
met *Re-*
Imagined.

een comic die verhaalt over dappere samurai en martial arts. CrossGen streeft naar diversiteit, maar deze comic van schrijver *Chuck Dixon* en tekenaar *Jeff Johnson* (ooit tekenaar van *Wonder Man*) lijkt verdacht veel op meer van hetzelfde. Had de marketingafdeling wellicht een dagje vrij?

Vers

Gelukkig is de deur nog lang niet dicht voor intrigerende, nieuwe, verse ideeën. DC loopt wat dat betreft voorop, want volgende maand krijgen alle comics van de imprint *Vertigo* een volledig nieuw, modern ontwerp en wordt die gelegenheid aangegrepen voor de lancering van *The Filth*, een dertiendelige serie door

schrijver *Grant Morrison* en tekenaar *Chris Weston*. Morrison heeft vroeger gewerkt aan baanbrekende comics als *Doom Patrol* en *The Invisibles* (waar hij samenwerkte met Weston) en hij schrijft momenteel bij concurrent *Marvel New X-Men*. Of deze nieuwe miniserie weer de voor Morrison zo kenmerkende vreemde concepten biedt, is vanwege een totale informatiestop bij DC onbekend. *Kevin Smith* is weer terug bij *Marvel*. Na zijn succesvolle werk voor *Oni Press* en *DC Comics* (waar hij werkte aan respectievelijk *Jay & Silent Bob* en *Green Arrow*) neemt hij deze zomer de verleidelijke *Black Cat* onder handen in de vierdelige miniserie *Spider-Man/Black Cat: The Evil That Men Do*. Smith en teke-

naar *Terry Dodson* (bekend van zijn vloeiende stijl voor onder meer *Harley Quinn*) laten zien hoe *Felicia Hardy* naar New York afreist en daar op zoek gaat naar een vermiste kennis. Dat ze daarbij haar oude vlam *Spider-Man* tegen het lijf loopt, mag geen verrassing zijn. Dat 'Spider-Man' in de titel van de serie is opgenomen, is ongetwijfeld een gevolg van de hype rondom de film. Afgezien daarvan lijkt dit op voorhand een miniserie die wel eens hoge ogen kan gaan gooien.

Marvel heeft nog meer pannen op het vuur. 'Klantenbinding' is het nieuwe toverwoord, want in de maand mei duikt in alle comics een extra katern op met onder meer korte verhalen die het startschot vormen voor twee miniseries die een maand later van start gaan. Dit is enerzijds de zesdelige miniserie *The Call*, door *Chuck Austen* en *David Finch*, anderzijds het vijfdelige *Spider-Man: Get Kraven*, door *Ron Zimmerman* en *Al Rio*. Laatstgenoemde serie gaat over de zoon van de beruchte schurk *Kraven*, de andere comic handelt over het leven van een brandweerman en speelt duidelijk in op de sentimenten van de Amerikanen. Benieuwd wat *Marvel* volgende keer als marketingstunt verzint!

Stuip trekking

Bij sommige comics dringt zich de vraag op of sprake is van een laatste stuip trekking of het begin van een ommekeer in het denken over een uitgeverij of maker. Neem het verhaal *Bill Tucci*. Zes jaar geleden veroverde hij de comicwereld met zijn *Shi*, een complexe vertelling

over een Japanse engel des doods in het moderne Amerika. Daarna brak een lange periode van stilte aan, maar inmiddels is hij terug: bij twee uitgeverijen. Bij *Avatar Press* wordt de tweedelige miniserie *Shi: Poisoned Paradise* gelanceerd, geschreven door *Tucci* en getekend door *Karl Waller*, terwijl het bij *Tucci's* eigen *Crusade Entertainment* de beurt is aan *Shi: The Illustrated Warrior*, een zevendelige reeks geïllustreerde verhalen door *Craig Shaw Gardner*. Het begin van een revival of juist niet?

Over *Avatar Press* gesproken, daar komt voorlopig geen eind aan de stroom comics geschreven door *Warren Ellis*. Eind juni is het tijd voor *Bad Worlds*, een tachtig pagina's tellende bundeling van de driedelige miniserie met tekenwerk van de relatief onbekende *Jacen Burrows*. Wanneer zouden ze zich realiseren dat de naam 'Warren Ellis' op een cover niet altijd betekent dat het goed verkoopt?

Bij *Chaos!* Comics hebben ze goed gekeken naar het succes van de *Ultimate*-titels van *Marvel* en de *Elseworlds*-specials en *Just Imagine*-comics van *DC*. Onder het motto 'dat kunnen wij ook' brengt *Chaos!* drie zogenaamde *Re-Imagined*-edities op de markt, waarin bekende en minder bekende makers hun eigen interpretatie mogen geven van *Chastity*, *Lady Death* en *Purgatori*, de drie rondborstige boegbeelden van de uitgeverij. Dat van alle titels tevens een speciale variant-cover wordt gemaakt, is niets nieuws, want het is en blijft *Chaos!*. Het is de vraag of met dit initiatief een ander marktsegment wordt aangeboord, want het verleden heeft uitgewezen dat comics als *Lady Death* toch voor een beperkt publiek zijn.

Klassiekers van formaat

HET FELIX FLUX MUSEUM

GERARD LEEVER

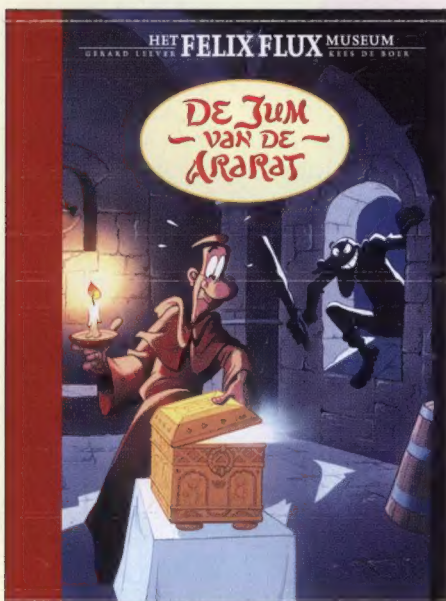
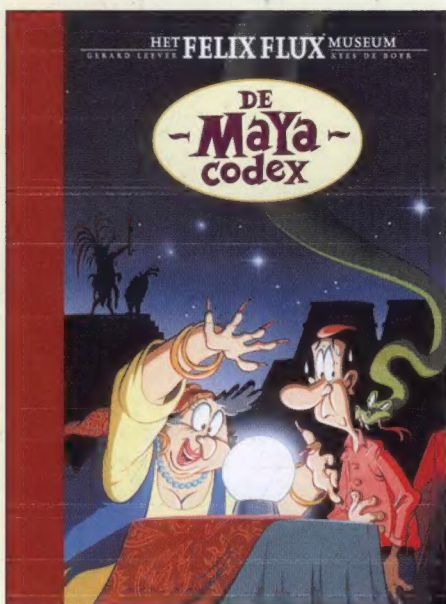
KEES DE BOER

Luxe hardcover-uitgave met linnen rug.

Inclusief 16 pagina-dossier
geheel in kleur, met veel
documentatie, achtergronden,
schetsen en een interview!

Genummerd
en gesigneerd.
Oplage 450
exemplaren.
€ 29,95

Van deze titels
is er ook een
48 pagina-softcover
voor € 6,99

OOK VERKRIJGBAAR!

30 originele pagina's, met de handinkleuring van Wilma Leenders
in passepartout, samen met de drie luxe albums.
Meer info via www.silvesterstrips.nl of 073-6901460

VERKRIJGBAAR BIJ UW STRIPBOEKENSPECIALIST
OF TE BESTELLEN VIA WWW.SILVESTERSTRIPS.NL

